

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวกับการประกันสุขภาพของผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม

ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมที่มีได้เป็นลูกจ้างสถานประกอบการเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระเช่นเดียวกับผู้ประกอบอาชีพอิสระอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก เช่น พ่อค้า แม่ค้า ช่างซ่อมรองเท้า เจ้าของร้านขายของชำ มอเตอร์ไซด์รับจ้าง ช่างเสริมสวย เป็นต้น ผู้ประกอบวิชาชีพอิสระเหล่านี้ไม่มีนายจ้างและมีรายได้ที่ไม่แน่นอน อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของสภาทันตกรรมซึ่งเป็นองค์กรที่ควบคุมการประกอบวิชาชีพทันตกรรม แม้ว่าสภาทันตกรรมจะมีโครงสร้างและระบบการบริหารงานแบบเอกชนก็ตาม แต่ในการดำเนินการขององค์กรกลับใช้อำนาจตามกฎหมายมหาชน กล่าวคือ อำนาจในการตราข้อบังคับสภาทันตกรรม การควบคุมมรรยาททันตกรรม การออกใบอนุญาตทันตกรรม ซึ่งถือเป็นนิติกรรมทางปกครอง หรืออำนาจในการลงโทษทางวินัยเมื่อทันตกรรมทำผิดข้อบังคับ และการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทันตกรรม มีสถานะเป็นนิติกรรมทางตุลาการ

หลังจากการได้ศึกษาเกี่ยวกับความหมาย แนวความคิด ทฤษฎีและประวัติความเป็นมาของการประกันสุขภาพของผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมแล้ว ในบทนี้จะเป็นการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันสุขภาพของผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

การจัดให้มีสวัสดิการด้านสุขภาพเป็นหน้าที่หลักของรัฐ ที่รัฐจะต้องจัดให้แก่ประชาชนได้รับสวัสดิการด้านสุขภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันและกำหนดให้สิทธิในการได้รับสวัสดิการด้านสุขภาพจากรัฐเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รับรองคุ้มครองให้ เนื่องจากการจัดให้มี

สวัสดิการและสาธารณสุขเป็นบริการสาธารณะ รัฐสามารถให้เอกชนเข้ามาดำเนินการแทนรัฐได้ภายใต้กฎหมายที่กำหนดไว้ การที่สหภาพนายความใช้อำนาจทางปกครองแทนรัฐ จึงมีหน้าที่ในการจัดการดูแลและมีการประกันสวัสดิการด้านสุขภาพให้แก่สหภาพนายความด้วย

ดังนั้นเพื่อให้การศึกษารัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการประกันสวัสดิการด้านสุขภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสหภาพนายความตามพระราชบัญญัติสหภาพนายความ พ.ศ. 2528 จึงจำเป็นต้องศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และการจำกัดสิทธิพื้นฐาน ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1.1 สิทธิด้านสุขภาพของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐซึ่งวางหลักประกันต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างรอบด้านทั้งทางกายทางจิตใจและทางสังคม ซึ่งรัฐไม่สามารถล่วงละเมิดได้ หากแต่มีหน้าที่ในการรับรองคุ้มครองสิทธิเสรีภาพดังกล่าวด้วย โดยในรัฐธรรมนูญได้กำหนดถึงสิทธิด้านสุขภาพของประชาชน ไว้ถึง 4 ประการด้วยกันคือ

1) สิทธิในการได้รับความเสมอภาคด้านสาธารณสุข รัฐธรรมนูญ มาตรา 51 วรรคแรก ได้กำหนดไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย . . .”

จะเห็นได้ว่าสิทธิในการได้รับการประกันด้านสุขภาพและการบริการสาธารณสุขจากรัฐ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐต้องจัดให้บุคคลอย่างเสมอภาคกันไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด ดังนั้น ผู้ประกอบอาชีพสหภาพนายความย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งก่อนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประกาศใช้ก็ได้มีพระราชบัญญัติประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ที่ออกบังคับใช้อยู่ก่อนแล้ว แต่แม้ว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 จะถูกยกเลิกไปแล้ว แต่พระราชบัญญัติประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ยังใช้บังคับอยู่ต่อไป แสดงให้เห็นว่า รัฐให้ความสำคัญกับสุขภาพของประชาชน

2) สิทธิในการได้รับการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ในรัฐธรรมนูญมาตรา 51 วรรค 2 ได้กำหนดไว้ว่า “. . . บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการบริการสาธารณสุขจากรัฐซึ่งต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ. . .”

จะเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนั้นนอกจากการรับรองคุ้มครองสิทธิด้านสาธารณสุขแล้ว จะต้องดำเนินการให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพด้วย

3) สิทธิในการได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย รัฐธรรมนูญมาตรา 51 วรรคท้าย ได้กำหนดเอาไว้ว่า “. . . บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐอย่างเหมาะสม โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและทันต่อเหตุการณ์. . .”

เนื่องจากโรคติดต่ออันตรายนั้นย่อมส่งผลกระทบร้ายแรงต่อประชาชนและส่วนรวม การป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะดำเนินการให้ประชาชนได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่อ

4) สิทธิในการมีส่วนร่วมกับรัฐในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ในรัฐธรรมนูญมาตรา 67 วรรคแรก ได้กำหนดเอาไว้ว่า “. . . สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริม และรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพของชีวิตตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม . . .”

5) สิทธิในการรับรู้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นในโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ในรัฐธรรมนูญมาตรา 67 วรรคสอง ได้กำหนดเอาไว้ว่า “. . . การดำเนินการ โครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มีส่วนได้เสียก่อน . . .”

ปัจจุบันโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีได้เข้ามาก่อตั้งในประเทศ และส่งผลกระทบต่อชุมชนและสุขภาพของประชาชนที่อยู่อาศัยใกล้เคียง จะเห็นได้ว่าสิทธิประชาชนในแสดงความคิดเห็นต่อโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวย่อมได้รับความคุ้มครอง

1.2 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านสุขภาพตามรัฐธรรมนูญ

นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บัญญัติไว้ด้วยเจตนารมณ์ให้เป็นนโยบายหลักขั้นพื้นฐานที่ประชาชนพึงจะได้รับบริการจากรัฐ ที่ทุกรัฐบาลต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาประเทศ เป็นแนวนโยบายหลักของประเทศ ไม่ใช่ชนโยบายของรัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่ง ซึ่งรัฐบาลมีหน้าที่ต้องแจ้งแก่รัฐสภาว่าจะดำเนินการใด ๆ เพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารราชการ อำนาวยุติธรรม ความมั่นคงและการต่างประเทศ 2) ด้านการเมืองการปกครอง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) ด้านคมนาคม และ 4) ด้านเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลมีพันธะต้องรายงานผลการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง

สำหรับแนวนโยบายพื้นฐานด้านสุขภาพจัดอยู่ในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านสังคมเป็นหลัก และมีบางส่วนอยู่ในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงด้วย รัฐธรรมนูญมาตรา 80 กำหนดไว้ว่า “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรมดังต่อไปนี้ . . . (2) ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนา ระบบสุขภาพที่เน้นการเสริมสร้างสุขภาพอันนำไปสู่สุขภาพที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพ และการจัดบริการสาธารณสุข โดยผู้มีหน้าที่ให้บริการดังกล่าวซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจริยธรรม ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย . . .”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้รับรอง คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้ความสำคัญกับระบบสุขภาพและสวัสดิการอันถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง จึงได้มีบทบัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการตาม

แนวนโยบายด้านสังคมและสาธารณสุข รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและการจัดบริการสาธารณสุข นอกจากนั้นยังคุ้มครองด้วยการกำหนดว่า ผู้มีหน้าที่ให้บริการดังกล่าวซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจริยธรรมย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบวิชาชีพพยานความได้รับการรับรอง คุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ด้วยเช่นเดียวกันกับผู้ประกอบอาชีพอิสระอื่น ๆ รวมทั้งประชาชนชาวไทยทุกคน

1.3 การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

สิทธิในการได้รับการประกันด้านสุขภาพ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนมีสิทธิได้รับโดยมีต้องร้องขอ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีการบัญญัติหลักการใหม่ ๆ เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเอาไว้หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา 29 อันเป็นหมวดที่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งได้กำหนดเอาไว้ว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้กับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม ”

จากบทบัญญัติในมาตรานี้ไม่เพียงแต่ชี้ให้เห็นถึงรากฐานความคิดของหลักนิติรัฐเท่านั้น แต่ยังเป็น “มาตร” ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องนำมาใช้ในการพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายหรือกฎหมายอีกด้วย

หากจะพิจารณาที่วัตถุประสงค์ของบทบัญญัติมาตรา 29 แล้ว เราจะพบว่ามาตรานี้มีขึ้นเพื่อจำกัดมิให้องค์กรนิติบัญญัติหรือองค์กรอื่นที่ได้รับมอบอำนาจจาก

องค์กรณีบัญญัติ ตราบกฏหมาย กฎ หรือข้อบังคับอื่นใดอันมีผลก้าวล่วงเข้าไปในแดนแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามอำเภอใจ ข้อพิจารณาดังกล่าวมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นอย่างสำคัญหากคำนึงถึงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ประกอบกับเนื้อหาของสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญ สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นสิทธิของปัจเจกชน สิทธิพลเมืองและสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์แห่งสิทธิเป็นการคุ้มครองปัจเจกชนให้พ้นจากอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจรัฐบาลบัญญัติในมาตรา 29 จึงเป็นบทบัญญัติที่เรียกร้องให้องค์กรที่มีอำนาจตรากฎเกณฑ์ที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้ต้องเคลื่อนไหวอยู่ในกรอบที่รัฐธรรมนูญกำหนดขึ้น

ในกรณีที่รัฐธรรมนูญอนุญาตให้มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นย่อมไม่อาจกระทำได้โดยการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับเฉพาะกรณี หากมีการตรากฎหมายล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญอนุญาต กฎหมายนั้นจะต้องอ้างอิงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจด้วย นอกจากนี้แล้ว การตรากฎหมายล่วงล้ำสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องพอสมควรแก่เหตุ และไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม รัฐจะตรากฎหมายให้กระทบกระเทือนถึงแก่นหรือสาระสำคัญของสิทธิไม่ได้ เงื่อนไขต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้เป็นเงื่อนไขที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องใช้ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา 27 ยังได้กำหนดให้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐโดยตรง ในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง¹ ดังนั้นในการตรากฎหมายรัฐจึงต้องคำนึงให้มีการกระทบกระเทือนถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้กัแต่น้อยที่สุด

¹รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 27.

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานแล้ว จะพบว่ารัฐธรรมนูญบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแต่ละประเภทเอาไว้ในระดับที่แตกต่างกันไปดังนี้

1) สิทธิและเสรีภาพประเภทที่รัฐอาจออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิได้โดยไม่มีเงื่อนไขพิเศษสำหรับการออกกฎหมายฉบับนั้น ซึ่งหมายความว่าถึงแม้รัฐธรรมนูญรับรองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานเป็นหลัก แต่องค์กรนิติบัญญัติอาจออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ตามที่เห็นสมควร ตัวอย่างสำหรับการกระกันสิทธิและเสรีภาพประเภทนี้เช่น มาตรา 41 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นนี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” ในกรณีที่องค์กรนิติบัญญัติเห็นสมควรจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอย่างไร ก็อาจออกกฎหมายจำกัดสิทธิเช่นนั้นได้ อย่างไรก็ตามองค์กรนิติบัญญัติไม่อาจออกกฎหมายมาลบล้างสิทธินี้ได้ ได้แต่จำกัดเท่านั้น อนึ่ง การออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้น แม้เป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญอนุญาตให้กระทำได้ตามที่เห็นสมควร องค์กรนิติบัญญัติก็ต้องตรากฎหมายให้สอดคล้องกับเงื่อนไขต่าง ๆ ตามมาตรา 29 ด้วย

อย่างไรก็ตามในการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้น องค์กรนิติบัญญัติไม่อาจตรากฎหมายให้กระทบกระเทือนแก่นหรือสาระของสิทธิและเสรีภาพได้ บทบัญญัติในส่วนนี้มีใช้การประกาศเจตจำนงที่ไว้สาระหรือฟุ่มเฟือย แต่เป็นบทบัญญัติที่เรียกร้องให้องค์กรนิติบัญญัติให้ต้องปฏิบัติและมีค่าบังคับในทางรัฐธรรมนูญ กฎหมายใดที่ตราขึ้นกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคล กฎหมายนั้นย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญ ใช้บังคับมิได้ ซึ่งในประเด็นที่ว่า การคุ้มครองสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 นี้ เป็นการคุ้มครองโดยเด็ดขาดหรือไม่นั้น อาจมีข้อพิจารณาได้ว่า แม้รัฐธรรมนูญจะมีบทบัญญัติดังกล่าวไว้ ก็มีได้หมายความว่ารัฐธรรมนูญมุ่งคุ้มครองสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพอย่างสัมบูรณ์ (Absolute) แต่มุ่งคุ้มครองอย่างสัมพัทธ์ (Relative) มากกว่า ดังนั้น การพิจารณาว่ากฎหมายที่ตราขึ้นจะมีผลทำให้สาระสำคัญของสิทธิได้รับความกระทบกระเทือนหรือไม่นั้นจึงต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป เมื่อได้ชี้แจงนำหน้าระหว่าง

ประโยชน์สาธารณะกับประโยชน์ของเอกชนแล้ว จึงจะตอบได้ว่ากฎหมายนั้น กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหรือไม่ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ถึงแม้ว่าองค์กรนิติบัญญัติจะตรากฎหมายอันมีผลกระทบกระเทือนแก่นของสิทธิก็ตาม แต่ถ้การกระทบกระเทือนแก่นของสิทธินั้นยังสอดคล้องกับหลักพอสมควรแก่เหตุอยู่และกฎหมายนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อประโยชน์สาธารณะ ย่อมไม่อาจถือได้ว่ากฎหมายนั้นกระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพตามความหมายของมาตรา 29

2) สิทธิและเสรีภาพประเภทที่รัฐอาจออกกฎหมายจำกัดได้แต่ก็โดยปฏิบัติตามเงื่อนไขพิเศษที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ซึ่งเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้อาจเป็นสถานการณ์อย่างใดหนึ่ง หรือ วัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น มาตรา 63 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะกรณีชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อความสะดวกเรียบร้อยในระหว่างที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือระหว่างที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศกฎอัยการศึก”

ในกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดเงื่อนไขพิเศษไว้เช่นนี้ องค์กรนิติบัญญัติย่อมตรากฎหมายล่วงล้ำแดนแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้เฉพาะกรณีที่รัฐธรรมนูญอนุญาต ซึ่งตรงกับเงื่อนไขในมาตรา 29 ที่ว่า “เฉพาะการที่รัฐธรรมนูญกำหนด”² นอกจากนี้องค์กรนิติบัญญัติจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขอื่น ๆ ตามมาตรา 29 อีกด้วย

3) สิทธิและเสรีภาพประเภทที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยเด็ดขาด ไม่อนุญาตให้องค์กรนิติบัญญัติตรากฎหมายจำกัดสิทธิได้ ตัวอย่างของบทบัญญัติประเภทนี้ เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา ตามมาตรา 38 เป็นต้น

เมื่อพิจารณาลักษณะการรับรองสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่าในการรับรองสิทธิและเสรีภาพประเภทแรกนั้น รัฐมีอิสระและดุลพินิจ

²ธีระ สุธีวรารุง, “การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง,” วารสารนิติศาสตร์ 29, 4 (ธันวาคม 2542): 83.

มากที่สุดในการที่จะเข้าไปจำกัดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล ในขณะที่ในระบบที่สองนั้นรัฐมีอิสระและดุลพินิจลดลง ส่วนในระบบที่สามนั้นรัฐไม่อาจเข้าไปจำกัดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลได้เลย จะทำได้ก็แต่เฉพาะการกำหนดกรอบหรือเขตแห่งสิทธิที่รัฐจะคุ้มครองให้เท่านั้น เช่น เสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนาย่อมได้รับความคุ้มครองตราบเท่าที่ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่พลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เท่านั้น อนึ่ง กรอบหรือเขตแดนแห่งสิทธินั้น มิได้มีเฉพาะที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ หากแต่อาจเกิดขึ้นจากการขัดกันของบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานด้วย

1.4 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

ในส่วนสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติไว้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกันสุขภาพของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความมีหลายประการกล่าวคือ

1.4.1 สิทธิความเสมอภาคในการได้รับสวัสดิการจากรัฐ

การให้สวัสดิการด้านสุขภาพกับประชาชน เป็นการบริการสาธารณะอย่างหนึ่งซึ่งรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ หรือมอบให้องค์กรเอกชนดำเนินการแทน และต้องจัดให้มีอย่างเสมอภาคกัน ในส่วนของความเสมอภาคของบุคคลนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 30 “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จะเห็นได้ว่า ในสิทธิประเภทเดียวกัน และบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน

1.4.2 สิทธิในการได้รับสวัสดิการยามชราภาพ

เนื่องจากปัจจุบันประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น โลกกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ประกอบกับธรรมเนียมการดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทยกำลังหายไปจากสังคม รัฐจึงมีมาตรการในการดูแลให้ผู้สูงอายุหลักประกันความมั่นคงในยามชราภาพ ในกรณีดังกล่าวรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มาตรา 53 กำหนดไว้ว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรีและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ”

การประกอบวิชาชีพทนายความเป็นอาชีพอิสระ ไม่มีกฎหมายกำหนดอายุการทำงานไว้ ซึ่งต่างกับลูกจ้างในสถานประกอบการซึ่งมีการกำหนดอายุการทำงานไว้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน แต่การทำงานทุกอาชีพย่อมต้องมีวันที่พ้นสถานะจากการทำงาน อาจเป็นด้วยเหตุแห่งความชรา หรือปัญหาทางกายภาพอื่น ๆ อันไม่อาจทำหน้าที่ทนายความได้อีก อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญผู้ประกอบวิชาชีพทนายความย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิในการได้รับหลักประกันในการดำรงชีพยามชราภาพเช่นเดียวกันกับบุคคลซึ่งเป็นลูกจ้าง

2. พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 คือโดยที่กฎหมายว่าด้วยทนายความได้ใช้บังคับมานานแล้วและมีบทบัญญัติบางประการที่สมควรปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมเพื่อควบคุมและส่งเสริมการประกอบอาชีพทนายความ เช่น ให้มีสภาทนายความเพื่อควบคุมมารยาทของทนายความ ให้มีกองทุน-

สงเคราะห์ทนายความเพื่อช่วยเหลือทนายความเป็นต้น และสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้สามารถกระทำได้อย่างกว้างขวางและทันกับความต้องการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายชื่อว่า “พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528” มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 ธันวาคม 2528 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สภาทนายความจึงถือกำเนิดตั้งแต่นั้นมา

ปัจจุบันสภาทนายความถูกกำกับดูแลโดยกระทรวงยุติธรรม ส่วนทนายความก็อยู่ภายใต้การควบคุมของสภาทนายความซึ่งเป็นองค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพของทนายความ

ส่วนการดำเนินการของสภาทนายความในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกันสุขภาพของทนายความ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสภาทนายความ การขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ กองทุนสวัสดิการทนายความ และข้อบังคับว่าด้วยสวัสดิการทนายความ จะต้องอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ทั้งสิ้นดังต่อไปนี้

2.1 การก่อตั้งสภาทนายความ

หลังจากพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ก็มีผลบังคับใช้ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างมากภายในวิชาชีพทนายความ ในพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 6 บัญญัติว่า “ให้มีสภาขึ้นสภาหนึ่ง เรียกว่า สภาทนายความ ประกอบด้วยคณะกรรมการสภาทนายความและสมาชิกสภาทนายความ มีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ให้สภาทนายความเป็นนิติบุคคล”

จากบทบัญญัติดังกล่าวทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความมีสถาบันที่เป็นองค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพทนายความคือ สภาทนายความ ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ควบคุมทนายความ บนพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยคือ สภาทนายความเป็นของทนายความ เพื่อทนายความและโดยทนายความ มิได้อยู่ในการควบคุมของเนติบัณฑิตยสภาอีกต่อไป

2.2 วัตถุประสงค์ของสภานายความ

พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 7 กำหนดไว้ดังนี้

มาตรา 7 สภานายความมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (1) ส่งเสริมการศึกษาและการประกอบวิชาชีพทนายความ
- (2) ควบคุมมารยาทของทนายความ
- (3) ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิกสภานายความ
- (4) ส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกสภานายความ
- (5) ส่งเสริม ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษาแก่ประชาชน

ในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย³

2.3 การบริหารสภานายความ

การบริหารสภานายความกระทำโดยคณะกรรมการสภานายความ ซึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 กำหนดไว้ดังนี้

มาตรา 14 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการสภานายความ ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงยุติธรรมหนึ่งคนและผู้แทนเนติบัณฑิตยสภาหนึ่งคน เป็นกรรมการ และนายกและกรรมการอื่นอีกไม่เกินยี่สิบสามคนซึ่งสมาชิกสภานายความได้เลือกตั้งขึ้น โดยกรรมการดังกล่าวไม่น้อยกว่าเก้าคนจะต้องมีสำนักงานประจำอยู่ตามภาคต่าง ๆ ตามพระราชกฤษฎีกาตั้งผู้พิพากษาศาล ภาคละหนึ่งคน⁴

มาตรา 15 ให้นายกแต่งตั้งกรรมการอื่นตามมาตรา 14 เป็นอุปนายก เลขาธิการ นายทะเบียน เหมราชฎีก สวัสดิการ ประชาสัมพันธ์และตำแหน่งอื่นตามความเหมาะสมด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับ

³พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528, มาตรา 7.

⁴เรื่องเดียวกัน, มาตรา 14.

2.4 อำนาจหน้าที่ของสภานายความ

การบริหารสภานายความกระทำโดยคณะกรรมการสภานายความ ซึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ให้มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

มาตรา 8 สภานายความมีอำนาจดังต่อไปนี้

- (1) จัดทะเบียนและออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้
- (2) ดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสภานายความ และตามอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้⁵

มาตรา 27 “ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) บริหารกิจการของสภานายความให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในมาตรา 7 . . .

- (3) ออกข้อบังคับสภานายความ เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ . . .”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าสภานายความมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีคณะกรรมการสภานายความเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทน ซึ่งในการดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสภานายความนั้น คณะกรรมการสภานายความได้แบ่งการดำเนินงานตามประเภทสาขานอกเป็น 7 สาขาน แต่ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกันสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพทนายความดังนี้

2.5 สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ของทนายความ

พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกันสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพทนายความได้กำหนดเอาไว้ดังนี้

มาตรา 7 “สภานายความมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- . . . (4) ส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกสภานายความ . . .”

⁵พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528, มาตรา 8.

มาตรา 27 “ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

...(3) ออกข้อบังคับสภาพนายความเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้...”

มาตรา 73 ให้มีกองทุนสวัสดิการทนายความ ประกอบด้วย

- (1) เงินที่สภาพนายความจัดสรรให้ประจำปี
- (2) ทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้
- (3) ดอกผลของ (1) และ (2)

ทนายความที่ได้รับความเดือดร้อนหรือทายาทของทนายความที่ถึงแก่ความตาย ซึ่งได้รับความเดือดร้อนมีสิทธิขอรับการสงเคราะห์จากเงินกองทุนสวัสดิการทนายความ โดยยื่นคำขอต่อสวัสดิการสภาพนายความ

การสงเคราะห์ การเก็บรักษา และการจ่ายเงินสวัสดิการทนายความให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ⁶

เนื่องจากพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ไม่อาจบัญญัติให้มีรายละเอียดครอบคลุมในทุกด้าน ดังนั้นกฎหมายจึงให้อำนาจแก่คณะกรรมการสภาพนายความมีอำนาจในการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารสภาพนายความเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งต่อมาหลังจากพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ใช้บังคับแล้ว คณะกรรมการสภาพนายความอาศัยอำนาจตามมาตรา 27 (3) และมาตรา 73 และด้วยความเห็นชอบของสภานายกพิเศษแห่งสภาพนายความได้ออกข้อบังคับต่าง ๆ เช่น ข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยฉันทนกิจสงเคราะห์ทนายความ พ.ศ. 2529 เป็นต้น แต่ในการศึกษาครั้งนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษาเฉพาะข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยสวัสดิการทนายความ พ.ศ. 2529 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประกันสุขภาพของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ ดังนี้

⁶พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528, มาตรา 73.

2.5.1 ข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยสวัสดิการนายความ พ.ศ. 2529

ข้อ 4 ให้มีคณะกรรมการสวัสดิการสภาพนายความคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการสวัสดิการนายความ” ประกอบด้วย กรรมการสวัสดิการสภาพนายความเป็นประธานกรรมการ โดยตำแหน่งและกรรมการอื่นที่คณะกรรมการสภาพนายความแต่งตั้งตามความเหมาะสม

ในกรณีมีความจำเป็น คณะกรรมการสภาพนายความสภาพนายความ จะแต่งตั้งคณะกรรมการสวัสดิการประจำจังหวัด หรือประจำศาลจังหวัด อีกรักก็ได้ ตามความเหมาะสม

ข้อ 5 “ให้คณะกรรมการสวัสดิการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ พิจารณาและออกข้อกำหนดต่าง ๆ อันเกี่ยวกับสวัสดิการนายความ โดยความเห็นชอบ ของคณะกรรมการสภาพนายความ . . .”

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกันสุขภาพของผู้ประกอบวิชาชีพ- นายความ ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับดังนี้

ข้อ 6 ทนายความที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเจ็บป่วย และทายาทของ ทนายความที่ได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากทนายความถึงแก่ความตาย มีสิทธิขอรับ เงินสงเคราะห์จากกองทุนสวัสดิการนายความหรือเงินทดแทนจากบริษัทประกันภัย ซึ่งคณะกรรมการสภาพนายความได้จัดสรรทำประกันไว้ให้โดยยื่นคำขอต่อกรรมการ- สวัสดิการนายความ หรือต่อคณะกรรมการสวัสดิการประจำจังหวัดหรือประจำศาล- จังหวัดแล้วแต่กรณี⁷

วิธีการยื่นคำขอรับการสงเคราะห์ มีวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับดังนี้

ข้อ 7 คำขอเพื่อรับการสงเคราะห์ ให้ระบุรายละเอียดดังนี้

- (1) ชื่อทนายความ และกรณีจำเป็นให้ระบุชื่อทายาทของทนายความ ด้วย
- (2) สถานที่อยู่
- (3) ฐานะความเป็นอยู่

⁷ ข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยสวัสดิการนายความ พ.ศ. 2529, ข้อ 6.

(4) สาเหตุแห่งการเจ็บป่วยหรือการตาย

(5) ใบรับรองแพทย์หรือใบมรณะบัตร⁸

ข้อ 8 เมื่อได้รับคำขอจากนายความหรือทนายของนายความแล้ว ให้กรรมการสวัสดิการทนายความ หรืออนุกรรมการสวัสดิการประจำจังหวัดหรือประจำศาลจังหวัด แล้วแต่กรณีส่งคำขอให้คณะอนุกรรมการสวัสดิการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงตามคำขอ หากจำเป็นต้องเรียกหลักฐานเพิ่มเติม ก็ให้แจ้งทนายความหรือทนายของทนายความจัดส่งให้คณะอนุกรรมการสวัสดิการ หลังจากสอบข้อเท็จจริงแล้ว ให้ทำความเห็นเสนอไปยังประธานอนุกรรมการ เพื่อนำเข้าพิจารณาในการประชุมคณะอนุกรรมการสวัสดิการ เมื่อคณะอนุกรรมการพิจารณาแล้ว ให้รวบรวมเสนอคณะกรรมการสภาพทนายความเพื่อให้ความเห็นชอบ

การจ่ายเงินสงเคราะห์ให้แก่ทนายความหรือทนายที่มีกำหนดไว้ในข้อบังคับดังนี้

ข้อ 9. ในกรณีที่ทนายความได้รับความเดือดร้อน โดยมีสาเหตุแห่งการเจ็บป่วย ให้พิจารณาจ่ายเงินสงเคราะห์ตามความเดือดร้อนที่เป็นจริงแต่ไม่เกินครั้งละ 10,000 บาท (หนึ่งหมื่นบาท)⁹

ข้อ 10. ในกรณีที่ทนายความได้รับความเดือดร้อน โดยมีสาเหตุจากการเจ็บป่วยให้พิจารณาจ่ายเงินสงเคราะห์ดังนี้

(1) เจ็บป่วยไม่สาหัส ให้พิจารณาจ่ายเงินสงเคราะห์ได้ไม่เกิน 1,000 บาท (หนึ่งพันบาท)

(2) เจ็บป่วยสาหัสให้พิจารณาจ่ายเงินสงเคราะห์ได้ไม่เกิน 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาท)

(3) เจ็บป่วยเรื้อรังที่ไม่สามารถรักษาให้หายได้เป็นปกติ ให้พิจารณาจ่ายเงินสงเคราะห์ได้ไม่เกิน 20,000 บาท

⁸ ข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยสวัสดิการทนายความ พ.ศ. 2529, ข้อ 7.

⁹ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 9.

(4) เจ็บป่วยทุพพลภาพเสียแขน หรือเท้า หรือสายตาเพียงข้างเดียว ให้พิจารณาจ่ายเงินสงเคราะห์ได้ไม่เกิน 50,000 บาท(ห้าหมื่นบาท)

(5) เจ็บป่วยทุพพลภาพเสียแขน หรือเท้า หรือสายตาทั้ง 2 ข้างหรือแขน และเท้ารวม 2 อย่างหรือเสียแขนหรือเท้าข้างหนึ่ง และสายตาอีกข้างหนึ่ง ให้พิจารณาจ่ายเงินสงเคราะห์ได้ไม่เกิน 100,000 บาท(หนึ่งแสนบาท)

(6) เจ็บป่วยทุพพลภาพอวัยวะบางส่วน ให้พิจารณาจ่ายเงินสงเคราะห์ได้ไม่เกิน 50,000 บาท(ห้าหมื่นบาท)

(7) เจ็บป่วยทุพพลภาพอวัยวะสิ้นเชิง ให้พิจารณาจ่ายเงินสงเคราะห์ได้ไม่เกิน 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาท)

ข้อ 11. ในกรณีที่ทนายความถึงแก่ความตายและทายาทของทนายความ ที่ถึงแก่ความตายได้รับความเดือดร้อน ให้พิจารณาจ่ายเงินสงเคราะห์ได้ไม่เกิน 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาท)

เนื่องจากข้อบังคับดังกล่าวใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2541 ได้มีการแก้ไขข้อบังคับสภาทนายความ ว่าด้วยสวัสดิการทนายความ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ดังนี้

ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยสวัสดิการทนายความ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541”

ข้อ 3 ให้ยกเลิกความในหมวด 2 ข้อ 9 ของข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยสวัสดิการทนายความ พ.ศ. 2529 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ข้อ 9 ในกรณีที่ทนายความได้รับความเดือดร้อน โดยมีสาเหตุแห่งการเจ็บป่วยให้พิจารณาจ่ายเงินสงเคราะห์ตามความเดือดร้อนที่เป็นจริง แต่ไม่เกิน ครั้งละ 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาท)

ข้อ 4 ให้ยกเลิกความในหมวด 2 ข้อ 10(1) (2) และ (3) ของข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยสวัสดิการทนายความ พ.ศ. 2529 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(1) เจ็บป่วยไม่สาหัส ให้พิจารณาจ่ายเงินสงเคราะห์ได้ครั้งละไม่เกิน 5,000 บาท (ห้าพันบาท)

(2) เจ็บป่วยสาหัส ให้พิจารณาจ่ายเงินสงเคราะห์ได้ครั้งละไม่เกิน 20,000 บาท (สองหมื่นบาท)

(3) เจ็บป่วยเรื้อรังที่ไม่สามารถรักษาให้หายเป็นปกติ ให้พิจารณาจ่ายเงินสงเคราะห์ได้ไม่เกิน 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาท)¹⁰

เมื่อพิจารณาจากข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยสวัสดิการนายความ พ.ศ. 2529 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2541 จะเห็นได้ว่า การให้เงินสงเคราะห์แก่นายความ หรือทายาทนายความที่เดือดร้อนหรือเจ็บป่วยทุพพลภาพนั้น เป็นไปตามหลักการของการสงเคราะห์ (Social Assistance) เท่านั้น เนื่องจากการจัดการให้นายความได้รับการช่วยเหลือในมาตรฐานขั้นต่ำที่สุดเท่าที่สังคมจะยอมรับได้ มิใช่เป็นการได้รับตามสิทธิขั้นพื้นฐานตามที่รัฐธรรมนูญได้รับรองคุ้มครองไว้ และแม้ว่าข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยสวัสดิการนายความ ได้ถูกแก้ไขในปี พ.ศ. 2541 โดยให้นายความ หรือทายาทนายความที่เจ็บป่วยและเสียชีวิตได้รับเงินสงเคราะห์เพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ข้อบังคับดังกล่าวก็ยังไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน และยังไม่เพียงพอต่อการดูแลสุขภาพสุขภาพหรือความเจ็บป่วยของผู้ประกอบวิชาชีพนายความ

2.5.2 ที่มาของเงินกองทุนสวัสดิการนายความ

1) เงินที่สภาพนายความจัดสรรให้ ข้อมูลในปี พ.ศ. 2552 เป็นเงินจำนวน 1,000,000 บาท

2) รายได้จากการขายของที่ระลึก ข้อมูลในปีพ.ศ. 2552 จำนวน 835,234.50 บาท

3) เงินจากดอกผลกองทุนและเงินบริจาคของสมาชิกสภาพนายความรวมเป็นเงิน 100,000 บาท

สถิติการช่วยเหลือนายความที่เสียชีวิตและเจ็บป่วยในตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2552 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2552 มีดังนี้

กรณีเสียชีวิต จำนวน 14 ราย จ่ายเงินสงเคราะห์จำนวน 230,000 บาท

กรณีเจ็บป่วย จำนวน 19 ราย จ่ายเงินสงเคราะห์จำนวน 395,000 บาท

¹⁰ข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยสวัสดิการนายความ พ.ศ. 2529, ข้อ 4.

รวม 39 ราย จ่ายเงินสงเคราะห์ เป็นเงินจำนวน 625,000 บาท¹¹

นอกจากนี้ในกรณีที่ทนายความเจ็บป่วยและสภาพทนายความทราบ จะจัดกระเช้าดอกไม้ไปเยี่ยม ส่วนกรณีเสียชีวิต จะมอบเงิน 3,000 บาท และเป็นเจ้าภาพ สวดพระอภิธรรมศพ เมื่อพิจารณาจากงบประมาณที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล จำนวน 65 ล้านบาท แต่เงินที่จ่ายสงเคราะห์แก่ทนายความ จำนวน 33 ราย ในปี พ.ศ. 2552 นับว่ามีจำนวนน้อยมาก

เมื่อศึกษาข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยกองทุนสวัสดิการทนายความ พบว่า ไม่มีข้อบังคับให้เรียกเก็บเงินสมทบจากทนายความ คงมีแต่เงินค่าธรรมเนียม การขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ สำหรับทนายความตลอดชีพ จ่ายเพียง จำนวน 4,000 บาท ทนายความประเภทสองปี จ่ายเพียง 800 บาท ต่อการต่ออายุหนึ่งครั้ง ซึ่งนับว่าเป็นเงินจำนวนน้อย เนื่องจากมีทนายความทั่วประเทศเพียง 61,731 คน ซึ่งสภาพทนายความได้จัดสรรเงินส่วนหนึ่งที่ได้จากการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมนี้มาเป็นส่วนหนึ่ง ของการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพให้แก่ทนายความ

2.5.3 กองทุนเพื่อการศึกษาบุตร-ธิดาทนายความ

กองทุนนี้จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2544 มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือให้บุตร-ธิดา ของทนายความที่ประสบอุบัติเหตุอย่างร้ายแรง ทุพพลภาพ หรือถึงแก่กรรม ให้มี ค่าเล่าเรียน และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีสิทธิได้รับทุนในชั้นตั้งแต่ อนุบาล จนถึงระดับอุดมศึกษา ในปี พ.ศ. 2552 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2552 ถึง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2552 มีผู้รับทุนจำนวน 35 คน รวมเป็นเงินจำนวน 181,198 บาท

การจัดตั้งกองทุนการศึกษาบุตร-ธิดาทนายความนี้เป็นสิ่งที่ดีและมี ประโยชน์กับทนายความ แต่เมื่อพิจารณาเงื่อนไขในการใช้สิทธิรับทุน พบว่า ผู้ที่มีสิทธิ ได้รับทุนต้องเป็นบุตร-ธิดาของทนายความที่ประสบอุบัติเหตุอย่างร้ายแรง ทุพพลภาพ หรือถึงแก่กรรมเท่านั้น กรณีอื่น ๆ เช่น ทนายความเป็นผู้มีรายได้น้อย ไม่สามารถใช้ สิทธินี้ได้ เป็นการจำกัดสิทธิอย่างหนึ่งและเป็นการขัดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานที่บุตร-ธิดา

¹¹สภาพทนายความ, เรื่องเดิม, หน้า 54.

ทนายนามมีสิทธิได้รับ โดยทนายนามผู้เป็นบิดาหรือมารดาไม่ต้องเสียชีวิตหรือ
ทุพพลภาพเสียก่อน

3. พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

ในการศึกษาปัญหาการประกันสุขภาพของผู้ประกอบวิชาชีพทนายนาม ที่เป็น
ผู้ประกอบอาชีพอิสระจำเป็นต้องศึกษากฎหมายประกันสังคมด้วย เนื่องจากประกัน-
สุขภาพเป็นส่วนหนึ่งของการประกันสังคมที่รัฐจัดให้มีขึ้น

กองทุนประกันสังคมถูกตั้งขึ้นเพื่อให้ลูกจ้างและบุคคลอื่นตามที่กฎหมายกำหนด
มีหลักประกันในการดำรงชีพและการทำงาน โดยกองทุนประกันสังคมจะให้การสงเคราะห์
แก่ลูกจ้างและบุคคลอื่นซึ่งประสบอันตราย เจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรือตายอันมิใช่
เนื่องจาก การทำงานรวมทั้งกรณีคลอดบุตร กรณีสงเคราะห์บุตร กรณีชราภาพและ
กรณีว่างงาน ในส่วนนี้จะทำการศึกษาลักษณะกฎหมายประกันสังคมของประเทศไทย
ที่ให้ความคุ้มครองด้าน การประกันสุขภาพแก่ประชาชนโดยทั่วไปและผู้ประกันตน-
แบบสมัครใจที่เป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533
มาตรา 40 รวมทั้งหลักกฎหมายประกันสังคมของต่างประเทศ ที่ถือว่าประสบความสำเร็จ
ในการจัดระบบประกันสังคมเพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายประกันสังคมของ
ไทย ซึ่งจะได้อธิบายดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของการประกันสังคม

การประกันสังคม คือ โครงการบริหารทางสังคมในระยะยาวแบบหนึ่งที่รัฐ
จัดดำเนินการขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองประชาชนมิให้ได้รับ
ความเดือดร้อนในความเป็นอยู่ และส่งเสริมให้ได้รับความสุขตามอัตภาพ หลักสำคัญ
คือ การจัดให้ประชาชนช่วยตนเอง ช่วยครอบครัวและช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วย
การออมเงินรายได้ประจำตามความสามารถ สะสมไว้ในกองทุนกลางเรียกว่า “กองทุน-
ประกันสังคม” โดยมีนายจ้างและรัฐช่วยเหลือด้วยการออกเงินสมทบเข้ากองทุนนี้
เพื่อให้กองทุนนี้มีจำนวนเงินมากพอที่จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโครงการ-

กองทุนนี้มักเป็นกองทุนอิสระ ไม่ถือเป็นงบประมาณของรัฐ และการดำเนินการส่วนใหญ่จะออกกฎหมายบังคับ ซึ่งจะแตกต่างจากการสังคมสงเคราะห์ กล่าวคือ “การสังคมสงเคราะห์” เป็นการดำเนินงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนทั่วไปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักการสังคมสงเคราะห์ เช่น การสงเคราะห์คนพิการ เด็กไร้ที่พึ่ง คนชราที่ไร้ผู้อุปการะ การบรรเทาทุกข์เฉพาะหน้า ส่วนการสวัสดิการสังคมเป็นการให้บริการทางสังคมในบางเรื่องตามนโยบายรัฐบาล เช่น การรักษาพยาบาลโดยไม่คิดเงิน แสตมป์แลกอาหาร เป็นต้น¹²

ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างการประกันสังคมกับการสังคมสงเคราะห์ หรือสวัสดิการสังคมอยู่ที่ว่า การประกันสังคมบุคคลที่จะได้รับประโยชน์ ต้องร่วมออกเงินสมทบเข้ากองทุนอย่างสม่ำเสมอตลอดระยะเวลาที่มีรายได้และกองทุนจะให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุหรือภัยที่อยู่ในเงื่อนไขตามประเภทของการประกันที่กำหนดไว้ ส่วนการสังคมสงเคราะห์หรือการสวัสดิการสังคม รัฐ ให้ความช่วยเหลือโดยใช้จ่ายจากเงินงบประมาณ ผู้ที่ได้รับการสงเคราะห์ไม่จำเป็นต้องออกเงินสมทบ แต่ต้องมีการทดสอบรายได้หรือความยากจนก่อนว่า ความยากจนดังกล่าวนี้ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้หรือไม่¹³ ดังนั้นการประกันสังคมจึงเป็นการประกันของประชาชนในระยะยาว มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนช่วยเหลือซึ่งกันและกันในยามประสบภัยพิบัติ หาใช่การสังคมสงเคราะห์ที่ประชาชนรอคอยแต่การช่วยเหลือจากรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว

¹²วิทวัส ภูประเสริฐ, “อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ: ศึกษากรณีฉบับที่ 102 เปรียบเทียบพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 40,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), หน้า 24.

¹³กรมประชาสงเคราะห์, **ปัญหาสังคม** (นนทบุรี: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หทัย-ปากเกร็ด, 2523), หน้า 26.

3.2 ความหมายของผู้ประกันตน

ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2537 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 มาตรา 5 ให้ความหมายว่า “ผู้ประกันตน” หมายถึง ผู้ซึ่งจ่ายเงินสมทบอันก่อให้เกิดสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนตามกฎหมายประกันสังคม ผู้ประกันตนแบ่งออกเป็นสองประเภทคือ ลูกจ้าง เป็นผู้ประกันตนโดยลักษณะบังคับ และผู้ประกอบอาชีพอิสระและบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ลูกจ้าง (อากรวมถึงนายจ้างที่ต้องการรับประโยชน์ทดแทนด้วย)

3.2.1 ประเภทผู้ประกันตน

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 แบ่งผู้ประกันตนออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 1) ผู้ประกันตนแบบบังคับ¹⁴ ตามมาตรา 33 กำหนดให้ลูกจ้างซึ่งมีอายุ ไม่น้อยกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์และไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์เป็นผู้ประกันตน ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ประกันตนอยู่แล้วตามวรรคหนึ่งเมื่อมีอายุครบ หกสิบปีบริบูรณ์และยังคงเป็นลูกจ้างของนายจ้างซึ่งอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าลูกจ้างนั้นเป็นผู้ประกันตนต่อไป
- 2) ผู้ประกันตนแบบสมัครใจ¹⁵ ตามมาตรา 39 กำหนดให้ผู้ที่เคยเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบสองเดือนและต่อมา ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงตามมาตรา 38 (2) ถ้าผู้นั้นประสงค์จะเป็นผู้ประกันตนต่อไปให้แสดงความจำนงต่อสำนักงานตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนดภายในหกเดือน นับแต่วันสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน
- 3) ผู้ประกันตนแบบสมัครใจ¹⁶ ตามมาตรา 40 กำหนดให้บุคคลอื่นใด ซึ่งมีลูกจ้างตามมาตรา 33 จะสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้โดย แสดงความจำนงต่อสำนักงาน

¹⁴พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 33.

¹⁵เรื่องเดียวกัน, มาตรา 39.

¹⁶เรื่องเดียวกัน, มาตรา 40.

กล่าวโดยสรุป ข้อแตกต่างระหว่างผู้ประกันตนตามมาตรา 33 มาตรา 39 และมาตรา 40 นั้น คือ ผู้ประกันตนตามมาตรา 33 นั้นเป็นลักษณะบังคับ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคมเมื่อบุคคลใดเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการและสถานประกอบการนั้นมีลูกจ้างตามเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 กำหนดไว้ ย่อมเป็นผู้ประกันตนทั้งสิ้น ส่วนการเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และมาตรา 40 นั้น เป็นไปโดยสมัครใจ กล่าวคือบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ประกันตนแบบสมัครใจตามมาตรา 39 นั้น ต้องเคยเป็นผู้ประกันตนแบบบังคับตามมาตรา 33 มาแล้ว และพ้นสภาพจากการเป็นลูกจ้าง ซึ่งถือว่าสิ้นสุดสภาพการเป็นผู้ประกันตนแบบบังคับตามมาตรา 33 แล้ว และประสงค์จะเป็นผู้ประกันตนต่อไปก็มีสิทธิประกันตนต่อไปได้โดยจ่ายเงินสมทบเอง ส่วนผู้ประกอบการอาชีพอิสระที่ไม่เคยเข้าสู่ระบบประกันสังคมมาก่อน มีสิทธิสมัครเข้าประกันแบบสมัครใจได้ตามเงื่อนไข มาตรา 40

จากหลักกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ประกันตนแบบสมัครใจตามมาตรา 40 (Voluntary Insurance) คือ บุคคลที่ประกอบอาชีพอิสระที่มิใช่ลูกจ้าง และมิได้เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 บุคคลกลุ่มนี้ เช่น พ่อค้าแม่ค้า หนายความ เกษตรกร ชาวประมง ช่างซ่อมรองเท้า เป็นต้น ดังนั้นผู้ประกอบการวิชาชีพหนายความที่เป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระกล่าวคือมิได้มีสถานะเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการจึงต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 40 ด้วย

3.2.2 หลักเกณฑ์การเป็นผู้ประกันตนและอัตราเงินสมทบ

1) หลักเกณฑ์การเข้าเป็นผู้ประกันตน

(1) ผู้ประกันตนแบบบังคับตามมาตรา 33¹⁷ กฎหมายประกันสังคมกำหนดให้ลูกจ้างซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์และไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์เป็นผู้ประกันตน ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ประกันตนอยู่แล้วเมื่อมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์และยังคงเป็นลูกจ้างของนายจ้าง ให้ถือว่าลูกจ้างนั้นเป็นผู้ประกันตนต่อไป

(2) ผู้ประกันตนแบบสมัครใจตาม มาตรา 39 ได้ ต้องเคยเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33มาก่อนโดยจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบสองเดือน

¹⁷พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 33.

และต่อมาความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงตามมาตรา 38 (2) และแสดงความจำนงต่อสำนักงานทะเบียนตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนดภายในหกเดือนนับแต่วันสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน

(3) ผู้ประกันตนแบบสมัครใจตามมาตรา 40 พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิและประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตน ซึ่งมีใช้ลูกจ้าง พ.ศ. 2537 กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าเป็นผู้ประกันตนแบบสมัครใจตามมาตรา 40 ไว้ดังนี้

ก. อายุระหว่าง 15-60 ปี

ข. ไม่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 เพราะได้รับความคุ้มครองอยู่แล้ว

ค. เป็นผู้ที่ทำงานในประเทศไทย

ง. ต้องไม่เป็นผู้ทุพพลภาพ

จ. ต้องมาขึ้นแบบด้วยตนเองต่อสำนักงานประกันสังคมทั้งนี้เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัคร¹⁸

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตน ซึ่งมีใช้ลูกจ้าง พ.ศ. 2537 มาตรา 7 จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบอาชีพทนายความที่ไม่ใช่ลูกจ้างย่อมเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระและอยู่ในเกณฑ์ที่จะเข้าเป็นผู้ประกันตนได้ตามมาตรา 40 เท่านั้น

¹⁸ พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตน ซึ่งมีใช้ลูกจ้าง พ.ศ. 2537, มาตรา 7.

2) อัตราการจ่ายเงินสมทบ

(1) ผู้ประกันตนแบบบังคับตามมาตรา 33¹⁹ กฎหมายประกันสังคม กำหนดให้นายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐบาลร่วมกันจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนเพื่อจ่ายเป็น ประโยชน์ทดแทนให้แก่ผู้ประกันตนเมื่อเกิดกรณีและเข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด โดยให้รัฐบาล นายจ้าง และผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ออกเงินสมทบเข้ากองทุนตาม อัตราที่กำหนดในกระทรวง โดยตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 เป็นต้นไป ให้ใช้อัตราเงิน สมทบไม่เกินอัตราเงินสมทบท้ายพระราชบัญญัตินี้

จากหลักกฎหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่ากฎหมายบังคับให้ผู้ที่เป็น ลูกจ้างสถานประกอบการต้องประกันตนกับสำนักงานประกันสังคม และต้องร่วม ออกเงินสมทบ ในอัตราที่คำนวณจากรายได้ นอกจากนั้นฝ่ายนายจ้าง และรัฐบาล ต้องร่วมออกเงินสมทบด้วยเช่นกัน กรณีบังคับให้ต้องทำประกันตนนี้จะบังคับเฉพาะ ผู้ที่เป็นลูกจ้างสถานประกอบการเท่านั้น ส่วนผู้ประกอบการอาชีพอิสระนั้นจะเป็นไปโดย สมัยครุใจ

ตารางที่ 1 บัญชีอัตราเงินสมทบประเภท ข. ท้ายกฎกระทรวง (อัตราใช้ในปัจจุบัน)

ผู้ออกเงินสมทบ	อัตราเงินสมทบเป็น ร้อยละของผู้ประกันตน
เงินสมทบเพื่อการจ่ายประโยชน์ทดแทน กรณีประสบอันตรายหรือ เจ็บป่วย ทุพพลภาพ ตายและคลอดบุตร	
1) รัฐบาล	1.50
2) นายจ้าง	1.50
3) ลูกจ้าง	1.50

¹⁹พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 46.

ตารางที่ 2 บัญชีอัตราเงินสมทบประเภท ก. ทำยกภูกระทรวง (อัตราใช้ในปัจจุบัน)

ผู้ออกเงินสมทบ	อัตราเงินสมทบเป็นร้อยละของผู้ประกันตน
1) เงินสมทบเพื่อการจ่ายประโยชน์ทดแทนกรณีสงเคราะห์บุตรและชราภาพ	
(1) รัฐบาล	1.00
(2) นายจ้าง	3.00
(3) ลูกจ้าง	3.00
2) เงินสมทบเพื่อการจ่ายประโยชน์ทดแทนกรณี	
(1) รัฐบาล	0.25
(2) นายจ้าง	0.50
(3) ลูกจ้าง	0.50

(2) ผู้ประกันตนแบบสมัครใจตามมาตรา 39 อัตราเงินสมทบเพื่อประโยชน์ทดแทน 4 ประเภท คือ ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีคลอดบุตร กรณีทุพพลภาพ และกรณีตาย จ่ายสามฝ่ายในอัตราฝ่ายละ 1.5 รวมเป็นร้อยละ 4.5 ของฐานรายได้คงที่ อัตราเงินสมทบเพื่อรับประโยชน์ทดแทนกรณีสงเคราะห์บุตรและกรณีชราภาพจ่ายในอัตราฝ่ายละ 1.5 รวมร้อยละ 4.5 ของฐานรายได้

การนำส่งเงินกองทุนประกันสังคมของงวดเดือนมกราคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป ให้ผู้ประกันตนตามมาตรา 39 นำส่งเงินสมทบในอัตราร้อยละ 9 ของฐานรายได้ 4,800 ต่อเดือน เป็นเงินสมทบเดือนละ 432 บาท เพื่อรับประโยชน์ทดแทน 6 กรณี คือ ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีคลอดบุตร กรณีทุพพลภาพ กรณีสงเคราะห์บุตรกรณีชราภาพ และ ตาย

(3) ผู้ประกันตนแบบสมัครใจตามมาตรา 40 ผู้ประกันตนต้องจ่ายเงินสมทบกองทุนเป็นรายปี ภายในสิ้นเดือนมกราคมของทุกปีตามอัตราใน

บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกา²⁰ กล่าวคือ อัตราเงินสมทบเพื่อประโยชน์ทดแทนกรณี
คลอดบุตร กรณีทุพพลภาพ และกรณีตาย

ปี พ.ศ. 2537 ถึง พ.ศ. 2538 ปีละ 2,880 บาท

ปี พ.ศ. 2539 ถึง พ.ศ. 2540 ปีละ 3,110 บาท

ปี พ.ศ. 2541 ถึง พ.ศ. 2542 ปีละ 3,360 บาท²¹

จากหลักกฎหมายดังกล่าวเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดให้
ผู้ประกันตนทั้งสามประเภทจ่ายเงินสมทบในอัตราที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ประกัน
ตามมาตรา 33 ซึ่งเป็นแบบบังคับนั้น จ่ายตามอัตรารายได้ โดยมีนายจ้างและรัฐบาลเป็น
ผู้จ่ายเงินสมทบด้วย ส่วนผู้ประกันแบบสมัครใจตามมาตรา 39 ซึ่งเคยเป็นลูกจ้างสถาน-
ประกอบการมาก่อน กฎหมายกำหนดให้จ่ายเงินสมทบในอัตราร้อยละ 9 ของฐานรายได้
4,800 บาท ต่อเดือน เป็นเงินเดือนละ 432 บาท ต้องนำส่งกองทุนประกันสังคม
ทุกสิ้นเดือน ซึ่งหากคำนวณเป็นรายปีจะตกปีละ 5,184 บาท สำหรับผู้ประกอบอาชีพ
ทนาย-ความซึ่งเป็นผู้ประกันตนแบบสมัครใจตามมาตรา 40 ต้องจ่ายเงินสมทบรายปี
ปีละ 3,360 บาท โดยต้องนำส่งเป็นรายปีภายในเดือนมกราคมของทุกปี

3) ประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตน

- (1) ประโยชน์ทดแทนกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย
- (2) ประโยชน์ทดแทนกรณีคลอดบุตร
- (3) ประโยชน์ทดแทนกรณีทุพพลภาพ
- (4) ประโยชน์ทดแทนกรณีตาย
- (5) ประโยชน์ทดแทนกรณีสงเคราะห์บุตร
- (6) ประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ

²⁰ กฎกระทรวงเรื่องการกำหนดอัตราเงินสมทบกองทุนประกันสังคม พ.ศ. 2545,
มาตรา 10.

²¹ เรื่องเดียวกัน, อัตราเงินสมทบท้ายพระราชกฤษฎีกา.

(7) ประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน ยกเว้นผู้ประกันตนตามมาตรา 39²²

จากหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ประกันตนแบบบังคับตามมาตรา 33 จะได้รับประโยชน์ทดแทนทั้งเจ็ดประการ ผู้ประกันตนตามมาตรา 33 แล้วสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้างและเข้าแสดงความจำนงเป็นผู้ประกันตนมาตรา 39 จะได้รับประโยชน์ทดแทน 6 ประการเช่นเดียวกับผู้ประกันตนแบบบังคับมาตรา 33 ยกเว้นกรณีว่างงาน ส่วนผู้ประกันตนแบบสมัครใจตามมาตรา 40 ซึ่งผู้ประกอบอาชีพทนายความอยู่ในกลุ่มนี้จะได้รับประโยชน์ทดแทนเพียง 3 ประการ คือ ประโยชน์ทดแทนกรณีคลอดบุตร ประโยชน์ทดแทนกรณีทุพพลภาพ และประโยชน์ทดแทนกรณีตาย รายละเอียดในการได้รับประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตนทั้งสามประเภทมีดังนี้

(1) ประโยชน์ทดแทนสำหรับผู้ประกันตนแบบบังคับ มาตรา 33

ก. ประโยชน์ทดแทนกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย มิใช่เนื่องจากการทำงาน ได้แก่

- ก) ค่าตรวจวินิจฉัยโรค
- ข) ค่าบำบัดทางการแพทย์
- ค) ค่ากินอยู่และค่ารักษาพยาบาลในสถานพยาบาล
- ง) ค่ายาและค่าเวชภัณฑ์
- จ) ค่ารถพยาบาลหรือค่าพาหนะรับส่งผู้ป่วย
- ฉ) ค่าบริการอื่นที่จำเป็น²³

นอกจากประโยชน์ทดแทนดังกล่าวแล้วผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับเงินทดแทนจากการขาดรายได้ในอัตราร้อยละห้าสิบของค่าจ้าง ตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 สำหรับการที่ผู้ประกันตนต้องหยุดงาน เพื่อการรักษาพยาบาลตามคำสั่งของแพทย์ครั้งหนึ่งไม่เกินเก้าสิบวัน และในระยะเวลาหนึ่งปี

²²พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 54.

²³เรื่องเดียวกัน, มาตรา 63.

ปฏิทินต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน เว้นแต่การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังตามที่กำหนดใน กฎกระทรวงก็ให้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้หนึ่งร้อยแปดสิบวันแต่ไม่เกิน สามร้อยหกสิบห้าวันด้วย²⁴ รายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์มีดังต่อไปนี้

ก) หลักเกณฑ์ที่ทำให้เกิดสิทธิ

(ก) ต้องอยู่ในสถานประกอบการที่ไม่ได้รับการลดส่วน เงินสมทบในกรณีเจ็บป่วยหรือประสบอันตราย

(ข) จ่ายเงินสมทบในส่วนของกรณีเจ็บป่วยหรือประสบ อันตรายมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 เดือน ภายในระยะเวลา 15 เดือนก่อนสิทธิที่ผู้ประกันตน จะได้รับบริการทางการแพทย์ รวมถึงค่าอวัยวะเทียมและอุปกรณ์ในการบำบัดรักษาโรค ตามประกาศสำนักงาน

ข) สิทธิประโยชน์ในการรับบริการ

สถานพยาบาลต่าง ๆ ที่เป็นเครือข่ายประกันสังคมจะ ให้การตรวจวินิจฉัยและรักษาแก่ผู้ประกันตนตามมาตรฐานทางการแพทย์ รวมถึง รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในกรณีที่ทางโรงพยาบาลไม่สามารถให้บริการได้ และต้องมี การส่งตัวไปรับการรักษายังสถานพยาบาลอื่น ซึ่งการบริการจากสถานพยาบาลเครือข่าย คือ การที่ผู้ประกันตนได้รับบัตรรับรองสิทธิฯ ที่ระบุชื่อสถานพยาบาล และสถานพยาบาล นั้นมีสถานพยาบาลอื่นที่เป็นเครือข่ายร่วมกันกับผู้ประกันตนสามารถเข้ารับการรักษ- พยาบาลได้ในทุกสถานพยาบาลที่อยู่ในเครือข่ายโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น กรณีไม่มีบัตรรับรองสิทธิสำหรับผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบในส่วน of กรณีเจ็บป่วย ครบตามเงื่อนไขแล้วแต่ยังไม่มีบัตรรับรองสิทธิฯ สามารถเข้ารับการรักษาในสถาน- พยาบาลได้หากประสบอันตรายจากอุบัติเหตุสามารถเบิกค่าบริการทางการแพทย์ตาม อัตราเดียวกับการเจ็บป่วยกรณีอุบัติเหตุส่วนการเจ็บป่วยด้วยโรคอื่น ๆ สามารถเบิก ค่าบริการทางการแพทย์ได้ในอัตราเดียวกับการเจ็บป่วยกรณีฉุกเฉิน กรณีผู้ประกันตน จำเป็นต้องเข้ารับการรักษาด่วนประเภทผู้ป่วยใน ให้ผู้ประกันตนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องแจ้ง สำนักงานประกันสังคมในท้องที่ที่เกิดเหตุทราบทันทีเพื่อให้สำนักงานประกันสังคม

²⁴พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 64.

ดังกล่าวกำหนดสถานพยาบาลให้ผู้ประกันตนใช้บริการทางการแพทย์ต่อไป กรณีผู้ประกันตนเข้ารับการรักษา ณ สถานพยาบาลอื่นและสถานพยาบาลนั้นมีความจำเป็นต้องส่งผู้ป่วยไปตรวจวินิจฉัยหรือรักษาต่อ ณ สถานพยาบาลอีกแห่งหนึ่งในระยะเวลา 72 ชั่วโมงแรก สามารถเบิกค่าพาหนะได้ตามอัตราดังนี้ ค่ารถพยาบาลหรือ เรือพยาบาล ไม่เกินครั้งละ 500 บาท ค่าพาหนะรับจ้าง หรือพาหนะส่วนบุคคล หรือพาหนะอื่น ๆ เหม่าจ่าย 300 บาท/ต่อครั้ง หากข้ามจังหวัดจ่ายเพิ่มอีกตามระยะทางกิโลเมตรละ 6 บาท

กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยฉุกเฉินและไม่สามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลตามบัตรรับรองสิทธิฯ ได้ เนื่องจากมีความจำเป็นจะต้องได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร่งด่วน มิฉะนั้นอาจจะเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ ผู้ประกันตนสามารถเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลที่อยู่ใกล้ที่เกิดเหตุที่สุด โดยผู้ประกันตนหรือญาติหรือผู้เกี่ยวข้องจะต้องรีบแจ้งให้โรงพยาบาลตามบัตรรับรองสิทธิทราบโดยเร่งด่วนเพื่อจะได้รับผิชอบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลต่อไป สำหรับค่ารักษาพยาบาลที่เกิดขึ้นก่อนการแจ้งให้โรงพยาบาลตามบัตรรับรองสิทธิฯ ทราบ สำนักงานประกันสังคมจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายภายใน 3 วัน (72 ชั่วโมง) ตามประเภทและอัตราตามที่ประกาศกำหนด ส่วนค่าใช้จ่ายที่เกินอยู่ในความรับผิดชอบของสถานพยาบาลตามบัตรรับรองสิทธิฯ นับตั้งแต่วันที่สถานพยาบาลตามบัตรได้รับแจ้ง

ค) การเบิกค่ารักษาพยาบาล

เข้ารับการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลของรัฐ ไม่ว่ากรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยฉุกเฉิน สามารถเบิกได้ ดังนี้

(ก) ผู้ป่วยนอก สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้เท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็น

(ข) ผู้ป่วยใน สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้เท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็นภายในระยะเวลาไม่เกิน 72 ชั่วโมง ยกเว้น ค่าห้องและอาหารเบิกได้ไม่เกินวันละ 700 บาท

(ค) กรณีประสบอันตรายผู้ประกันตนสามารถขอรับค่าบริการทางการแพทย์คืนได้ โดยไม่จำกัดจำนวนครั้ง

(ง) กรณีประสบอันตรายผู้ประกันตนสามารถรับค่าบริการทางการแพทย์คืนได้ทั้งประเภทผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน ประเภทละไม่เกิน 2 ครั้งต่อไปต่อไป

ง) การเข้ารับการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลของเอกชน

(ก) กรณีผู้ป่วยนอก

- สามารถเบิกค่าบริการทางการแพทย์เท่าที่จ่ายจริง ไม่เกินครั้งละ 1,000 บาท

- สามารถเบิกค่าบริการทางการแพทย์เท่าที่จ่ายจริง ครั้งละ 1,000 บาท ได้หากมีการตรวจรักษาตามรายการในประกาศ ดังนี้ การให้เลือด หรือส่วนประกอบของเลือดเข็มแรก การตรวจอัลตราซาวด์ กรณีที่มีภาวะฉุกเฉิน เจ็บพลันในช่องท้อง การตรวจด้วย CT-SCAN หรือ MRI จ่ายตามเงื่อนไขที่กำหนด การขูดมดลูกกรณีตกเลือดหลังคลอดหรือตกเลือดจากการแท้งบุตร ค่าฟิ้นคินชีฟ และ กรณีที่มีการสังเกตอาการในห้องสังเกตอาการตั้งแต่ 3 ชั่วโมงขึ้นไป

(ข) กรณีผู้ป่วยใน

- ค่ารักษาพยาบาล กรณีที่ไม่ได้รักษาในห้อง ICU เบิกได้ไม่เกินวันละ 2,000 บาท ค่าห้องและค่าอาหารไม่เกินวันละ 700 บาท

- ค่าห้อง ค่าอาหาร ค่ารักษาพยาบาลกรณีการรักษาในห้อง ICU เบิกได้ไม่เกินวันละ 4,500 บาท

- กรณีที่มีความจำเป็นที่ต้องมีการผ่าตัดใหญ่ เบิกได้ ไม่เกินครั้งละ 8,000-16,000 บาท ตามระยะเวลาการผ่าตัด

- การฟิ้นคินชีฟรวมทั้งค่ายาและอุปกรณ์ไม่เกิน 4,000 บาท

- ค่าตรวจทางห้องปฏิบัติการ และหรือเอ็กซเรย์ เบิกได้ ในวงเงินไม่เกินรายละ 1,000 บาท

- กรณีที่มีความจำเป็นที่ต้องมีการวินิจฉัยพิเศษ ได้แก่ การตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ การตรวจหัวใจด้วยคลื่นเสียงสะท้อนความถี่สูง การตรวจคลื่นสมอง การตรวจอัลตราซาวด์ การสวนเส้นเลือดหัวใจและเอ็กซเรย์ การส่องกล้อง

การตรวจด้วยการฉีดสี การตรวจด้วย CT-SCAN หรือ MRI จำเป็นตามเงื่อนไขที่กำหนด หลักฐานที่ต้องใช้ในการยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทน

(ค) กรณีเจ็บป่วยทั่ว ๆ ไป

ผู้ประกันตนสามารถเข้ารับการรักษายาบาลได้ที่สถานพยาบาลที่ระบุไว้ในบัตรรับรองสิทธิการรักษายาบาล หรือ เครือข่ายของสถานพยาบาลนั้น สถานพยาบาลดังกล่าวจะให้การรักษาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เว้นแต่มีความต้องการส่งอำนวยความสะดวกเช่น ห้องผู้ป่วยพิเศษ หรือ เวชภัณฑ์พิเศษ นอกเหนือจากที่แพทย์สั่งผู้เข้ารับการรักษาจะต้องจ่ายเอง บัตรรับรองสิทธิการรักษายาบาล คือ บัตรที่สำนักงานประกันสังคมออกให้ผู้ประกันตน เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการรักษาตัว ณ โรงพยาบาลที่ผู้ประกันตนเลือก โดยผู้ประกันตนจะได้รับบัตรนี้เมื่อจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมครบ 3 เดือน บัตรนี้ผู้ประกันตนสามารถแจ้งเปลี่ยนแปลงสถานพยาบาลได้ทุกสิ้นปี หรือในกรณีที่ผู้ประกันตนย้ายสถานที่ทำงาน

(ง) กรณีทันตกรรม (ถอนฟัน อุดฟัน และขูดหินปูน)

ผู้ประกันตนสามารถเข้ารับการบริการทางการแพทย์กรณีทันตกรรมได้ในกรณีถอนฟัน อุดฟัน ขูดหินปูน และใส่ฟันเทียมบางส่วนชนิดถอดออกได้ฐานอคริลิก ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการแพทย์กำหนด โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและไม่จำกัดจำนวนครั้ง ณ สถานพยาบาลตามบัตรรับรองสิทธิการรักษายาบาล เพื่อความคล่องตัวในการให้บริการในช่วงแรกให้ผู้ประกันตนมาใช้บริการกรณีถอนฟัน อุดฟัน ขูดหินปูน ในสถานพยาบาลตามบัตรรับรองสิทธิแต่สถานพยาบาลไม่สามารถให้บริการได้โดยออกใบนัดให้มารักษาเกินกว่า 2 สัปดาห์ (14 วัน) ผู้ประกันตนสามารถที่จะไปใช้บริการที่คลินิกทันตกรรมใด ๆ ก็ได้โดย นำใบเสร็จใบรับรองแพทย์และใบนัดจากสถานพยาบาลตามบัตรที่แสดงวันนัดเกินกว่า 2 สัปดาห์ (14 วัน) มาเบิกได้จากสำนักงานประกันสังคมจังหวัดหรือสำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่ทั่วประเทศครั้งละ 200 บาท ปีละไม่เกิน 400 บาท

จ) โรคและบริการที่ไม่มีสิทธิได้รับบริการทางการแพทย์

(กลุ่ม 15 โรคยกเว้น)

(ก) โรคจิต ยกเว้น กรณีเฉียบพลัน ซึ่งต้องทำการรักษาให้ทันและระยะเวลาไม่เกิน 15 วัน

(ข) โรคหรือประสบอันตรายอันเนื่องมาจากการใช้สารเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด

(ค) โรคเดียวกันที่ต้องใช้ระยะเวลารักษาตัวในโรงพยาบาลประเภทคนไข้ในเกิน 180 วันในหนึ่งปี

(ง) การบำบัดไตกรณีไตวายเรื้อรัง (Hem Dialysis) ยกเว้นกรณีไตวายเฉียบพลันที่มีระยะเวลาการรักษาไม่เกินหกสิบวัน ให้มีสิทธิได้รับบริการทางการแพทย์ และกรณีเจ็บป่วยด้วยโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย ให้มีสิทธิได้รับบริการทางการแพทย์โดยการบำบัดทดแทนไตด้วยวิธีการฟอกเลือดแล้วเครื่องไตเทียม ด้วยวิธีการล้างช่องท้องแล้วน้ำยาถาวร และด้วยวิธีการปลูกถ่ายไต ตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขและอัตราที่กำหนดในประกาศสำนักงานประกันสังคม

(จ) การกระทำใด ๆ เพื่อความสวยงาม โดยไม่มีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์

(ฉ) การรักษาที่ยังอยู่ในระหว่างการค้นคว้าทดลอง

(ช) การรักษาภาวะการมีบุตรยาก

(ซ) การตรวจเนื้อเยื่อเพื่อการผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะ ยกเว้นการปลูกถ่ายไขกระดูก

(ณ) การตรวจใด ๆ ที่เกินความจำเป็นในการรักษาโรคนั้น

(ญ) การผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะ ยกเว้น การปลูกถ่ายไขกระดูกตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

(ฎ) การเปลี่ยนเพศ

(ฏ) การผสมเทียม

(ฐ) การบริการระหว่างการรักษาตัวแบบพักฟื้น

(ฑ) ทันตกรรม ยกเว้น กรณีถอนฟัน อุดฟัน ขูดหินปูน

(ฅ) แวนตา

ฉ) สิทธิที่จะได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ จะได้รับในอัตราร้อยละ 50 ของค่าจ้าง โดยได้รับตามที่หยุดงานจริงตามคำสั่งแพทย์ ไม่เกิน 90 วัน/ครั้ง และรวมกันไม่เกิน 180 วัน/ปี เว้นแต่ผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรังจะได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ไม่เกิน 365 วัน ซึ่งกองทุนประกันสังคมจะจ่ายให้หลังจากที่ลูกจ้างใช้สิทธิตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานแล้ว

ข. ประโยชน์ทดแทนกรณีคลอดบุตร

ก) หลักเกณฑ์ที่ทำให้เกิดสิทธิ คือ

(ก) จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 7 เดือน ภายในระยะเวลา 15 เดือนก่อนวันรับบริการทางการแพทย์ กรณีคลอดบุตร

(ข) อยู่ในสถานประกอบการที่ไม่ได้รับการลดส่วนเงินสมทบกรณีคลอดบุตร

(ค) เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 หรือ มาตรา 39 หรือ สิ้นสภาพการเป็นผู้ประกันตนไม่เกิน 6 เดือนก่อนวันรับบริการทางการแพทย์

ข) สิทธิประโยชน์ที่ได้รับ

(ก) ผู้ประกันตนหญิง

- ผู้ประกันตนหญิงไปรับบริการทางการแพทย์กรณีคลอดบุตร ตั้งแต่การฝากครรภ์จนถึงการคลอดบุตร ณ สถานพยาบาลตามบัตรรับรองสิทธิของตนเองหรือของสามี (ที่เป็นผู้ประกันตน) หรือสถานพยาบาลเครือข่ายของสถานพยาบาลตามบัตรฯ ของตนเองหรือสามี โดยไม่ต้องจ่ายเงินค่าบริการหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ยกเว้น ค่าใช้จ่ายในด้านบริการพิเศษอื่น ๆ ที่ไม่ใช่บริการทางการแพทย์กรณีคลอดบุตร

- เงินสงเคราะห์การหยุดงานเพื่อการคลอดบุตร
 เหม่าจ่ายในอัตราร้อยละ 50 ของค่าจ้างเฉลี่ยเป็นระยะเวลา 90 วัน

(ข) ผู้ประกันตนชาย

สำหรับคู่สมรสของผู้ประกันตนชายให้ไปรับบริการทางการแพทย์กรณีคลอดบุตร ตั้งแต่การฝากครรภ์จนถึงการคลอดบุตร ณ สถานพยาบาล

ตามบัตรรับรองสิทธิ ของผู้ประกันตนชายหรือสถานพยาบาลเครือข่ายของสถาน-
พยาบาลตามบัตร โดยไม่ต้องจ่ายเงินค่าบริการหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ยกเว้นค่าใช้จ่ายใน
ด้านบริการพิเศษอื่น ๆ ที่ไม่ใช่บริการทางการแพทย์กรณีคลอดบุตร ผู้ประกันตนหรือ
คู่สมรสของผู้ประกันตน จะต้องขึ้นทะเบียนการใช้สิทธิการรับบริการทางการแพทย์
กรณีคลอดบุตรตามแบบที่กำหนด โดยหลักฐานที่ใช้ในการขึ้นทะเบียนสำหรับ
ผู้ประกันตนชาย มีดังนี้

- สำเนาทะเบียนสมรส หรือหนังสือรับรองของ
ผู้ประกันตนกรณีไม่มีทะเบียนสมรสตามแบบที่สำนักงานประกันสังคมกำหนด
- สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ประกันตนชาย
และคู่สมรสของผู้ประกันตน

กรณีที่ผู้ประกันตนหรือคู่สมรสของผู้ประกันตนไปรับ
บริการทางการแพทย์กรณีคลอดบุตรจากสถานพยาบาลอื่นที่มีใช้สถานพยาบาลตาม
บัตรรับรองสิทธิ ให้ผู้ประกันตนสำรองจ่ายเงินค่าบริการทางการแพทย์กรณีคลอดบุตร
ไปก่อนแล้วมาเบิก ค่าคลอดบุตรได้ในอัตราเหมาจ่าย 6,000 บาท หากคลอดบุตรหลัง
วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป จะได้รับสิทธิค่าคลอดบุตรแบบเหมาจ่ายเป็น
12,000 บาท จากสำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่หรือจังหวัด และถ้าสามีและภรรยา
เป็นผู้ประกันตนทั้งคู่ให้ใช้สิทธิในการเบิกค่าคลอดบุตรรวมกันไม่เกิน 4 ครั้ง ซึ่ง
ประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตรได้แก่ ค่าตรวจรับฝากครรภ์ ค่าบำบัดทางการแพทย์
ค่ายาและเวชภัณฑ์ ค่าทำคลอด ค่าอยู่กินและรักษาพยาบาลในสถานพยาบาล ค่าบริการ
และค่ารักษาพยาบาลทารกแรกเกิด ค่ารถพยาบาลหรือค่าพาหนะรับส่งผู้ป่วยและ
ค่าบริการอื่นที่จำเป็น

ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่คณะกรรมการแพทย์
กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ²⁵

²⁵พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 66.

ค. ประโยชน์ทดแทนกรณีทุพพลภาพ

ก) หลักเกณฑ์ที่จะทำให้มีสิทธิ คือ จ่ายเงินสมทบมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 3 เดือนภายในระยะเวลา 15 เดือน ก่อนวันที่คณะกรรมการแพทย์กำหนดให้เป็นทุพพลภาพ

ข) สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ

(ก) ค่ารักษาพยาบาล จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินเดือนละ 2,000 บาท ได้แก่ ค่าตรวจวินิจฉัยโรค ค่าบำบัดทางการแพทย์ ค่ายาและค่าเวชภัณฑ์ ค่ากินอยู่และค่ารักษาพยาบาลในสถานพยาบาล ค่ารถพยาบาลหรือค่าพาหนะรับส่ง ผู้ทุพพลภาพ ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ และอาชีพ และค่าบริการอื่นที่จำเป็น

(ข) กรณีที่ผู้ประกันตนทุพพลภาพอันมิใช่เนื่องจากการทำงานให้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ในอัตราร้อยละห้าสิบของค่าจ้าง ตามมาตรา 57 ตลอดชีวิต ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่คณะกรรมการการแพทย์ กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ²⁶

(ค) ค่าทำศพ กรณีผู้ประกันตนที่ทุพพลภาพถึงแก่ความตาย ผู้จัดการศพมีสิทธิได้รับค่าทำศพ 30,000 บาท

(ง) เงินสงเคราะห์ กรณีผู้ประกันตนที่ทุพพลภาพถึงแก่ความตาย ผู้มีสิทธิจะได้รับเงินสงเคราะห์มีดังนี้

- ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบมาแล้วตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป แต่ไม่ถึง 10 ปี จะได้รับเงินสงเคราะห์เท่ากับค่าจ้างเฉลี่ยหนึ่งเดือนครึ่ง

- ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบมาแล้วตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จะได้รับเงินสงเคราะห์เท่ากับค่าจ้างเฉลี่ยห้าเดือน เฉพาะผู้ประกันตนที่ทุพพลภาพตั้งแต่วันที่ 30 มีนาคม 2538 ซึ่งสิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีทุพพลภาพ

²⁶พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 72.

ง. ประโยชน์ทดแทนกรณีตาย

ก) หลักเกณฑ์ที่จะทำให้มีสิทธิ คือ จ่ายเงินสมทบในส่วนของการกรณีตายมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 เดือน ภายในระยะเวลา 6 เดือน

ข) ผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์กรณีตาย ดังนี้

(ก) ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบมาแล้วตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป แต่ไม่ถึง 10 ปี จะได้รับเงินสงเคราะห์เท่ากับค่าจ้างเฉลี่ยหนึ่งเดือนครึ่ง

(ข) ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบมาแล้วตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จะได้รับเงินสงเคราะห์เท่ากับค่าจ้างเฉลี่ยห้าเดือน

ค) สิทธิหรือประโยชน์ที่จะได้รับ

(ก) เงินค่าทำศพตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยเท่าของอัตราสูงสุดของค่าจ้างขึ้นตำรายวัน ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานให้บุคคลตามลำดับดังนี้

(ข) บุคคลซึ่งผู้ประกันตนทำหนังสือระบุให้เป็นผู้จัดการศพ และได้เป็นผู้จัดการศพผู้ประกันตน

(ค) สามี ภรรยา บิดามารดา หรือบุตรของผู้ประกันตนซึ่งมีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้จัดการศพผู้ประกันตน

(ง) บุคคลอื่นซึ่งมีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้จัดการศพของผู้ประกันตน

(จ) เงินสงเคราะห์กรณีที่ผู้ประกันตนถึงแก่ความตาย ให้จ่ายแก่บุคคลผู้ซึ่งผู้ประกันตนทำหนังสือระบุให้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์นั้น แต่ถ้าประกันตนมิได้มีหนังสือระบุไว้ก็ให้นำมาเฉลี่ยจ่ายให้แก่ สามี ภรรยา บิดา มารดา หรือบุตรของผู้ประกันตนในจำนวนที่เท่ากัน ดังนี้

(ฉ) ถ้าก่อนถึงแก่ความตาย ผู้ประกันตนได้ส่งเงินสมทบมาแล้วตั้งแต่สามสิบหกเดือนขึ้นไป แต่ไม่ถึงสิบปีให้จ่ายเงินสงเคราะห์จำนวนเท่ากับร้อยละสิบของค่าจ้างรายเดือนที่คำนวณได้ตามมาตรา 57 คูณด้วยสาม

(ซ) ถ้าก่อนถึงแก่ความตาย ผู้ประกันตนได้ส่งเงินสมทบมาแล้วตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ให้จ่ายเงินสงเคราะห์เป็นจำนวนเท่ากับร้อยละห้าสิบของค่าจ้างรายเดือนที่คำนวณได้ตามมาตรา 57 ด้วยสิบ²⁷

จ. ประโยชน์ทดแทนกรณีสงเคราะห์บุตร

ก) หลักเกณฑ์ที่จะทำให้ท่านมีสิทธิคือ จ่ายเงินสมทบในส่วนของกรณีสงเคราะห์บุตรมาแล้วไม่น้อยกว่า 12 เดือน ภายในระยะเวลา 36 เดือน ก่อนเดือนที่มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนและเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 หรือมาตรา 39

ข) สิทธิหรือประโยชน์ที่ได้รับ ปัจจุบันสำนักงานประกันสังคมปรับเพิ่มเงินสงเคราะห์บุตรรายเดือนจากเดือนละ 200 บาทเหมาจ่ายเดือนละ 350 บาทต่อบุตรหนึ่งคน โดยจ่ายให้บุตรคราวละไม่เกิน 2 คน ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปีบริบูรณ์

ค) เงื่อนไขบุตรที่ได้รับการสงเคราะห์

(ก) เงินสงเคราะห์บุตรสำหรับบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีอายุไม่เกิน 6 ปี บริบูรณ์ จำนวนคราวละไม่เกิน 2 คน (บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวไม่รวมถึงบุตรบุญธรรม หรือบุตรซึ่งได้ยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่น)

(ข) ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรสำหรับบุตรซึ่งมีอายุไม่เกิน 6 ปีบริบูรณ์ เว้นแต่ผู้ประกันตนเป็นผู้ทุพพลภาพหรือถึงแก่ความตาย ในขณะที่บุตรมีอายุไม่เกิน 6 ปีบริบูรณ์ จะมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนต่อจนถึงอายุ 6 ปีบริบูรณ์

(ค) ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง²⁸ ซึ่งผู้ประกันตนมีสิทธิสำหรับตนเองหรือภริยา หรือหญิงอื่นที่อยู่กินกันฉันสามีภริยากับผู้ประกันตนโดยเปิดเผยมีสิทธิเบิกค่าทำคลอด ในกรณีที่ผู้ประกันตนชายไม่ได้จดทะเบียนสมรส บุตรจึงมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้ประกันตนชาย ผู้ประกันตนสามารถดำเนินการให้บุตรเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ 3 วิธี คือ จดทะเบียนสมรสกับ

²⁷ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 73.

²⁸ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 75.

มารดาของบุตร จดทะเบียนรับรองบุตร หรือยื่นคำร้องต่อศาลให้ศาลมีคำพิพากษาว่า เป็นบุตร

(ง) ในกรณีที่ผู้ซึ่งประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรตามมาตรา 74 หากผู้ประกันตนนั้นเป็นผู้ทุพพลภาพซึ่งมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพหรือถึงแก่ความตายให้ผู้ประกันตนซึ่งทุพพลภาพนั้นหรือบุคคลตามมาตรา 75 จัดว่า มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรด้วย²⁹

ในกรณีที่บิดาและมารดาเป็นผู้ประกันตนให้บิดามารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรเพียงฝ่ายเดียว เว้นแต่เมื่อมีการจดทะเบียนหย่าหรือแยกกันอยู่ และบุตรเป็นผู้อยู่ในอุปการะของผู้ประกันตนฝ่ายใด ให้ผู้ประกันตนฝ่ายนั้นเป็นผู้มีสิทธิได้รับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจ่ายเงินสงเคราะห์บุตรให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง³⁰

(จ) ในกรณีที่ผู้ประกันตนถึงแก่ความตายให้จ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรแก่บุคคลตามลำดับดังนี้

- สามีหรือภริยาของผู้ประกันตน หรือบุคคลซึ่งอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยากับผู้ประกันตน โดยเปิดเผยตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนดและเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร

- ผู้อุปการะบุตรของผู้ประกันตนในกรณีบุตรตาม ก) มิได้เป็นผู้อุปการะบุตร หรือถูกถอนอำนาจปกครอง³¹

ฉ. ประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ

ก) เงื่อนไขการเกิดสิทธิบำนาญกรณีชราภาพ

(ก) จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 180 เดือน ไม่ว่าระยะเวลา 180 เดือนจะติดต่อกันหรือไม่ก็ตาม

²⁹ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 75 ทวิ.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 75 ตร.

³¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 75 จัดว่า.

(ข) มีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์

(ค) ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงตามมาตรา 38 หรือ
มาตรา 41 แล้วแต่กรณี

ข) ประโยชน์ทดแทนกรณีบำนาญชราภาพ (เงินเลี้ยงชีพ-
รายเดือน)

(ก) กรณีจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 180 เดือน มีสิทธิ
ได้รับเงินบำนาญชราภาพเป็นรายเดือนในอัตราร้อยละ 15 ของค่าจ้างเฉลี่ย 60 เดือน
สุดท้ายที่ใช้เป็นหลักฐานในการคำนวณเงินสมทบก่อนความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง

(ข) กรณีที่มีการจ่ายเงินสมทบเกิน 180 เดือน ให้ปรับเพิ่ม
อัตราบำนาญชราภาพตามข้อ 1 ขึ้นอีกในอัตราร้อยละ 1 ต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบ
ทุก 12 เดือน สำหรับระยะเวลาที่จ่ายเงินสมทบเกินกว่า 180 เดือน³²

ค) เงื่อนไขการเกิดสิทธิกรณีบำเหน็จชราภาพ

(ก) จ่ายเงินสมทบไม่ครบ 180 เดือน

(ข) ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง

(ค) มีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ หรือเป็นผู้ทุพพลภาพ หรือ
ถึงแก่ความตาย

ง) ประโยชน์ทดแทนกรณีบำเหน็จชราภาพ (เงินบำนาญที่จ่าย
ให้ครั้งเดียว)

(ก) กรณีมีการจ่ายเงินสมทบต่ำกว่า 12 เดือน ให้จ่ายเงิน
บำเหน็จชราภาพมีจำนวนเท่ากับจำนวนเงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ เพื่อ
การจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรและกรณีชราภาพ

(ข) กรณีที่มีการจ่ายเงินสมทบตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไปให้
จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพ มีจำนวนเท่ากับจำนวนเงินสมทบที่ผู้ประกันตนและนายจ้าง

³² กฎกระทรวงฉบับที่ 17 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติประกัน-
สังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 6.

จ่ายเงินสมทบ เพื่อการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรและกรณีชราภาพ พร้อมผลประโยชน์ตอบแทนตามที่สำนักงานประกันสังคมประกาศกำหนด

(ค) กรณีผู้รับเงินบำนาญชราภาพถึงแก่ความตายภายใน 60 เดือน นับแต่เดือนที่มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพให้จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพ จำนวน 10 เท่าของเงินบำนาญชราภาพรายเดือนที่ได้รับคราวสุดท้ายก่อนถึงแก่ความตาย กำหนดเวลาการยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีผู้ประกันตนหรือผู้มีสิทธิจะต้องยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนภายใน 1 ปี นับแต่วันที่มิสิทธิขอรับประโยชน์ทดแทน³³

ข. ประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน

ก) หลักเกณฑ์ที่จะทำให้มีสิทธิ คือ จ่ายเงินสมทบในส่วนของกรณีว่างงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน ภายในระยะเวลา 15 เดือนก่อนการว่างงาน

เงื่อนไขการเกิดสิทธิ

(ก) ต้องขึ้นทะเบียนผู้ว่างงานที่สำนักงานจัดหางานของรัฐ
(ข) มีความสามารถในการทำงาน และพร้อมที่จะทำงานที่เหมาะสมตามที่จัดหาให้

(ค) ต้องไม่ปฏิเสธการฝึกงาน

(ง) ต้องรายงานต่อเจ้าหน้าที่สำนักจัดหางาน ไม่น้อยกว่า เดือนละ 1 ครั้ง

(จ) ผู้ที่ว่างงานไม่ต้องถูกเลิกจ้างเนื่องจากกรณี

- ทุจริตต่อหน้าที่
- กระทำผิดอาญาโดยเจตนาแก่นายจ้าง
- จงใจทำให้นายจ้างได้รับความเสียหาย
- ผ่าฝืนข้อบังคับ หรือระเบียบเกี่ยวกับการทำงาน หรือ

คำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายในกรณีร้ายแรง

- ละทิ้งหน้าที่เป็นเวลา 7 วันทำงานติดต่อกัน โดยไม่มี

เหตุอันควร

³³พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 76.

- ประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้นายจ้างได้รับ

ความเสียหายอย่างร้ายแรง

- ได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษา

(ฉ) ต้องมิใช่ผู้มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณี

ชราภาพ

(ซ) ไม่เป็นผู้ประกันตนโดยสมัครใจตามมาตรา 39

(ซ) มีสิทธิรับประโยชน์ทดแทนเริ่มตั้งแต่วันที่ 8 นับแต่

วันว่างงานจากการทำงานกับนายจ้างรายสุดท้าย³⁴

ข) สิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีถูกเลิกจ้าง ได้รับเงินทดแทนระหว่างการว่างงานปีละไม่เกิน 180 วัน ในอัตราร้อยละ 50 ของค่าจ้างกรณีลาออกจากงาน

ค) กรณีสมัครใจลาออก

(ก) ได้รับเงินทดแทนระหว่างการว่างงานไม่เกินปีละ 90 วัน ในอัตราร้อยละ 30 ของค่าจ้าง หากใน 1 ปีปฏิทินมีการยื่นคำขอรับเงินทดแทนระหว่างการว่างงานเกินกว่า 1 ครั้ง ให้นับระยะเวลาการรับเงินทดแทนระหว่างการว่างงานรวมกันไม่เกิน 180 วัน

(ข) เงินทดแทนการขาดรายได้จะจ่ายเป็นงวดเดือน โดยโอนเงินผ่านบัญชีธนาคารตามที่ประกันตนแจ้ง

(2) ประโยชน์ทดแทนสำหรับผู้ประกันตนแบบสมัครใจตามมาตรา 39

ผู้ประกันตนตามมาตรา 39 จะได้รับประโยชน์ทดแทน 6 ประเภท เช่นเดียวกับผู้ประกันตนแบบบังคับตามมาตรา 33 ยกเว้นประเภทการว่างงาน

³⁴พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 78.

(3) ประโยชน์ทดแทนสำหรับผู้ประกันตนแบบสมัครใจตาม

มาตรา 40

ผู้ประกันตนแบบสมัครใจตามมาตรา 40 เมื่อมีการขึ้นทะเบียนประกันสังคมแล้วผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในรูปแบบตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตน ซึ่งมีใช้ลูกจ้าง พ.ศ. 2537 มี 3 ประเภท คือ³⁵

ก. ประโยชน์ทดแทนกรณีคลอดบุตร

ประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตรที่ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และอัตราที่สำนักงานประกันสังคมกำหนด คือ เมื่อเป็นผู้ประกันตนมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 9 เดือนติดต่อกันผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตรสำหรับตนเองหรือภริยา หรือสำหรับหญิงที่อยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา กับผู้ประกันตนโดยเปิดเผยถ้าผู้ประกันตนไม่มีภริยา (ต้องจดทะเบียนรับรองบุตร) จำนวน 2 ครั้ง โดยได้รับสิทธิค่าใช้จ่ายในการคลอดบุตรแบบเหมาจ่ายครั้งละ 3,000 บาท/ครั้ง/คน³⁶

³⁵พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตน ซึ่งมีใช้ลูกจ้าง พ.ศ. 2537, มาตรา 6.

³⁶สำนักงานประกันสังคม, สิทธิประโยชน์ กรณีคลอดบุตร [Online], available URL: <http://www.sso.go.th/wpr/category.jsp?lang=th&cat=603,2554> (มีนาคม, 21).

ข. ประโยชน์ทดแทนกรณีทุพพลภาพ

ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพต่อเมื่อได้เป็นผู้ประกันตนมาแล้วไม่น้อยกว่าสามสิบหกเดือนติดต่อกัน³⁷ ประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ ได้แก่

ก) ค่าใช้จ่ายในการตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายอื่นเท่าที่จำเป็น เพื่อให้ผลการทุพพลภาพบรรเทาหรือมีสภาพดีขึ้น และให้หมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์ เครื่องใช้หรือวัตถุที่ใช้หรือทำหน้าที่แทนหรือช่วย อวัยวะที่ทุพพลภาพด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่สำนักงานประกาศกำหนด

ข) เงินทดแทนการทุพพลภาพในอัตราร้อยละห้าสิบของอัตราสูงสุดของค่าจ้างขึ้นตำรายวันตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพครั้งแรก คุณด้วยสามสิบเป็นเกณฑ์คำนวณ โดยให้ได้รับเป็นเวลาสิบห้าปีนับแต่เดือนที่ทุพพลภาพ

ค) ถ้าผู้ประกันตนถึงแก่ความตาย สิทธิในการได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพให้เป็นอันระงับในงวดถัดไป³⁸

ง) ตามประกาศสำนักงานประกันสังคมได้กำหนดไว้ว่ากรณีที่จะได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีทุพพลภาพ คือ ต้องเป็นผู้ประกันตนมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี ติดต่อกัน จะได้รับการคุ้มครองคือ

³⁷พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตน ซึ่งมีใช้ลูกจ้าง พ.ศ. 2537, มาตรา 13.

³⁸เรื่องเดียวกัน, มาตรา 14.

(ก) ค่ารักษาพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการทุพพลภาพ เดือนละไม่เกิน 1,000 บาท โดยเบิกได้ตามจริง

(ข) เงินทดแทนในการขาดรายได้ในขณะทุพพลภาพเป็นเวลา 15 ปี โดยเบิกได้ในอัตราร้อยละ 50 ของอัตราค่าจ้างขึ้นตำรายวันสูงสุด³⁹

ค. ประโยชน์ทดแทนในกรณีตาย

ถ้าผู้ประกันตนถึงแก่ความตายหลังจากเดือนที่ผู้ประกันตนได้ออกเงินสมทบ ให้บุคคลดังต่อไปนี้ มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีตายเป็นค่าทำศพจำนวนหนึ่งร้อยละของอัตราสูงสุดของค่าจ้างขึ้นตำรายวันตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานตามลำดับ คือ

ก) บุคคลซึ่งผู้ประกันตนทำหนังสือระบุให้เป็นผู้จัดการศพ และได้เป็นผู้จัดการศพของผู้ประกันตน

ข) คู่สมรส บิดามารดา หรือบุตรของผู้ประกันตนที่มีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้จัดการศพของผู้ประกันตน

ค) บุคคลอื่นที่มีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้จัดการศพของผู้ประกันตน

กรณีผู้ประกันตนถึงแก่ความตายเพราะอุบัติเหตุให้บุคคลตามวรรคหนึ่งมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีตายได้ทันที⁴⁰

³⁹จรัณ บุญทัน, “วิเคราะห์เปรียบเทียบการเป็นผู้ประกันตนแบบบังคับตามมาตรา 33 กับการสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนแบบอิสระตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541), หน้า 57.

⁴⁰พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตน ซึ่งมีใช้ลูกจ้าง พ.ศ. 2537, มาตรา 16.

นอกจากนี้ยังมีประกาศของสำนักงานประกันสังคมได้กำหนดถึงการได้ประโยชน์ทดแทนในกรณีตาย คือ เมื่อผู้ประกันตนถึงแก่ความตายภายหลังจากเดือนที่ได้จ่ายเงินสมทบ ทายาทหรือบุคคลอื่นที่จัดการศพผู้ประกันตน จะได้รับค่าทำศพในอัตรา 100 เท่าของอัตราค่าจ้างขึ้นตำรายวันสูงสุด

ถ้าผู้ประกันตนถึงแก่ความตายเพราะอุบัติเหตุ ผู้จัดการศพจะได้รับค่าทำศพจำนวนดังกล่าวทันที

จากหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้นเมื่อนำมาใช้บังคับกับผู้ประกอบอาชีพ-
 ทยายความ จะเห็นได้ว่า การประกันสุขภาพตามพระราชบัญญัติประกันสังคม
 พ.ศ. 2533 หากผู้ประกอบอาชีพทยายความประสงค์จะเข้าสู่การประกันสุขภาพโดยผ่าน
 ระบบประกันสังคม มีสิทธิทำได้โดยการสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนแบบสมัครใจตาม
 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 40 แต่จากการศึกษาพบว่า ประโยชน์
 ทดแทนที่ได้รับมีเพียงสามประการคือ ทูพพลภาพ คลอดบุตรและตาย เท่านั้น ในกรณี
 ทูพพลภาพ ต้องจ่ายเงินสมทบติดต่อกัน 36 เดือนจึงมีสิทธิได้รับเงินค่ารักษาพยาบาล
 ตามความเป็นจริงแต่ไม่เกินเดือนละ 1,000 บาท ซึ่งจะมีความแตกต่างกันกับผู้ที่เป็น
 ลูกจ้าง ตามมาตรา 33 ซึ่งได้รับประโยชน์ทดแทน 7 ประเภท และผู้ที่เคยเป็นลูกจ้างแต่
 พ้นสภาพการเป็นลูกจ้าง แต่สมัครเป็นผู้ประกันตนแบบสมัครใจ โดยจ่ายเงินสมทบเอง
 ตามมาตรา 39 ได้รับประโยชน์ทดแทน 6 ประเภท นอกจากนั้นยังพบว่า การจ่ายเงิน
 สมทบเข้ากองทุนประกันสังคมก็มีความแตกต่างกันกล่าวคือ ผู้ประกอบอาชีพ-
 ทยายความจ่ายในอัตราเหมาจ่ายรายปีจำนวน 3,360 บาท หากคำนวณเป็นรายเดือน
 จะเป็นเงิน 280 บาท ต่อเดือน แต่ได้รับประโยชน์ทดแทนเพียงสามประเภท ซึ่งไม่มี
 การให้ประโยชน์ทดแทนด้านสุขภาพส่วนผู้เป็นลูกจ้างสถานประกอบการ คำนวณเงิน-
 สมทบเป็นรายเดือน จะเป็นเงินประมาณเดือนละ 96.75 บาท ส่วนผู้ประกันตนแบบ-
 สมัคร ตามมาตรา 39 คำนวณเงินสมทบจากรายได้คงที่ 4,800 บาท ต้องจ่ายร้อยละ 9
 ของรายได้ 4,800 บาท คำนวณเงินสมทบเป็นรายเดือนเป็นเงินเดือนละ 432 บาท
 หากคำนวณเป็นรายปีตกปีละ 5,184 บาท แต่ได้รับประโยชน์ทดแทน 6 ประเภท
 ซึ่งรวมทั้งการคุ้มครองความเจ็บป่วยด้วย

4. พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพ-

แห่งชาติ พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติฉบับนี้บังคับใช้ภายหลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ประกาศใช้บังคับ มีเหตุผลในการประกาศใช้คือ โดยที่มาตรา 52 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้ชนชาวไทยมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ และการให้บริการสาธารณสุขของรัฐต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องส่งเสริมให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วมเท่าที่จะกระทำได้ และมาตรา 82 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง ด้วยเหตุนี้จึงต้องจัดระบบบริการสาธารณสุขที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต ให้มีการรักษาพยาบาลที่มีมาตรฐานโดยมีองค์กรกำกับดูแลซึ่งจะดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนเพื่อจัดการให้มีระบบการรักษาพยาบาลที่มีประสิทธิภาพทั้งประเทศและให้ประชาชนชาวไทยมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานด้วยกันทุกคน นอกจากนี้ เนื่องจากระบบการช่วยเหลือในการรักษาพยาบาลมีอยู่หลายระบบทำให้มีการเบิกจ่ายเงินซ้ำซ้อนกัน จึงสมควรนำระบบการช่วยเหลือดังกล่าว มาจัดการรวมกันเพื่อลดค่าใช้จ่ายในภาพรวมในด้านสาธารณสุขมิให้เกิดการซ้ำซ้อนดังกล่าว และจัดระบบใหม่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ และแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จะถูกยกเลิกโดยการทำรัฐประหารเมื่อ วันที่ 19 กันยายน 2549 และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ปี 2550 แต่พระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ถูกยกเลิกไปด้วย

เป้าหมายของการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าคือการสร้างหลักประกันให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการทางด้านสุขภาพได้ตามความจำเป็น โดยถือเป็น “สิทธิ” ขั้นพื้นฐานของประชาชนมิใช่เป็นเรื่องที่รัฐให้การสงเคราะห์หรือช่วยเหลือประชาชน

4.1 ผู้มีสิทธิได้รับบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า⁴¹

ผู้มีสิทธิได้แก่ บุคคลที่มีชื่อในทะเบียนบ้านในพื้นที่จังหวัดที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศให้เป็นจังหวัดที่ดำเนินโครงการบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า เว้นแต่

- 1) บุคคลผู้มีสิทธิตามพระราชบัญญัติประกันสังคม
 - 2) บุคคลผู้มีสิทธิตามพระราชกฤษฎีกาการเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล
 - 3) บุคคลผู้มีสิทธิตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยสวัสดิการ-ประชาชน ด้านการรักษาพยาบาล
 - 4) บุคคลผู้มีสิทธิตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนโครงการ-รักษาพยาบาลผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่ยากจนควรให้การช่วยเหลือ
 - 5) บุคคลผู้มีสิทธิตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยบัตรประกัน-สุขภาพ
 - 6) บุคคลที่อยู่ในความคุ้มครองของหลักประกันสุขภาพอื่นใดที่รัฐจัดให้
- คณะกรรมการประกันสุขภาพถ้วนหน้าส่วนกลาง (ปสน. กลาง) อาจกำหนดให้บุคคลที่ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้านในพื้นที่จังหวัดที่ระเบียบนี้ใช้บังคับเป็น ผู้มีสิทธิตามระเบียบนี้ได้ แต่ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ

⁴¹ จุฬารัตน ละครพล, “ปัญหาการประกันสังคม: ศึกษากรณีกำหนดประโยชน์ทดแทน หลักเกณฑ์การเข้าเป็นผู้ประกันตน และอัตราเงินสมทบที่ไม่เหมาะสมแก่ผู้ประกันตนแบบสมัครใจ มาตรา 40,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551), หน้า 75.

4.2 การขึ้นทะเบียนและการออกบัตร

ผู้มีคุณสมบัติที่จะได้รับบัตรให้นำสำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวที่มีรูปถ่ายซึ่งทางราชการออกให้ หรือหลักฐานอื่นที่แสดงว่าเป็นบุคคลคนเดียวกันเพื่อขึ้นทะเบียน และรับบัตร ณ หน่วยงานหรือหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขพื้นที่ ตำบล อำเภอ ที่มีสิทธิมีชื่ออยู่ตามทะเบียนบ้าน

4.3 หน่วยบริการประจำครอบครัว

หน่วยบริการประจำครอบครัว แบ่งเป็น 2 ระดับได้แก่

- 1) หน่วยบริการหลัก ได้แก่ หน่วยบริการที่มีแพทย์ประจำ เช่น โรงพยาบาล มีหน้าที่ให้บริการทางการแพทย์
- 2) หน่วยบริการรอง ได้แก่ หน่วยบริการที่ไม่มีแพทย์ประจำ เช่น สถานีอนามัย มีหน้าที่ให้บริการทางการแพทย์ โดยให้ความสำคัญในการให้การรักษายาบาลเบื้องต้น การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการฟื้นฟูสมรรถภาพ

4.4 การหมดสิทธิในบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า

- 1) ตาย
- 2) เป็นผู้ที่อยู่ในความคุ้มครองของหลักประกันสุขภาพอื่นใดที่รัฐจัดขึ้น
- 3) ย้ายชื่อออกจากทะเบียนบ้านในพื้นที่จังหวัดที่ประกาศให้เป็นจังหวัดที่มีการดำเนินโครงการสุขภาพถ้วนหน้า

4.5 ขั้นตอนการไปรับบริการ

- 1) ต้องนำบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้าพร้อมด้วยบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวที่มีรูปถ่ายซึ่งทางราชการออกให้ หรือหลักฐานอื่นที่แสดงว่าเป็นบุคคลคนเดียวกัน แสดงต่อเจ้าหน้าที่ทันทีเมื่อไปรับบริการทุกครั้ง
- 2) ไปรับบริการในเวลาทำการปกติของหน่วยบริการ เว้นแต่ กรณีถูกส่งต่อกรณีอุบัติเหตุ เจ็บป่วยฉุกเฉิน หรือจำเป็นต้องได้รับการบริการทางการแพทย์อย่างเร่งด่วน

ตามคำสั่งผู้รักษา (เวลาทำการปกติให้หมายรวมถึงเวลาที่หน่วยบริการนั้นได้ขยายเวลาออกไปนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการเป็นประจำด้วย)

4.6 บริการที่ได้รับความคุ้มครอง

- 1) กรณีเจ็บป่วยทั่วไป ต้องไปรับบริการ ณ หน่วยบริการประจำครอบครัวที่ระบุในบัตร
- 2) กรณีอุบัติเหตุ เจ็บป่วยฉุกเฉิน สามารถไปรับบริการทางการแพทย์ได้จากหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกแห่ง
- 3) กรณีได้รับการส่งต่อจากสถานพยาบาลหลักและสถานบริการรองที่ระบุในบัตรให้ไปรับบริการทางการแพทย์จากหน่วยบริการที่ระบุไว้ในใบส่งต่อ
- 4) ปฏิบัติตามระเบียบของหน่วยบริการตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการประกันสุขภาพถ้วนหน้า พ.ศ. 2544

การวินิจฉัยว่าเจ็บป่วยฉุกเฉินหรือไม่ ให้แพทย์ผู้ทำการรักษาใช้ดุลยพินิจโดยคำนึงถึงสามัญสำนึกและความรู้สึกของผู้ป่วยหรือวิญญูชน

4.7 ค่าใช้จ่ายเมื่อไปรักษาพยาบาล

ผู้มีบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า เมื่อไปรับบริการทางการแพทย์ไม่ว่าจะเป็นผู้ป่วยนอกหรือผู้ป่วยใน ต้องร่วมจ่ายค่าบริการทางการแพทย์เป็นเงินจำนวน 30 บาทต่อครั้ง

4.8 สิทธิประโยชน์ที่ได้รับบริการทางการแพทย์

- 1) ค่ายา ค่าผ่าตัด ค่าน้ำเกลือ ค่าทำคลอด ค่าทำหมัน ค่าบริการวางแผนครอบครัว ค่าเลือดและส่วนประกอบของเลือด ค่าน้ำยาหรืออาหารทางเส้นเลือด ค่าออกซิเจน ค่าวัคซีน ค่าเซรุ่ม ในการป้องกันโรคที่กรมควบคุมโรคติดต่อจัดเป็นบริการพื้นฐานสำหรับประชาชนทั่วไปและอื่น ๆ ทำนองเดียวกันที่ใช้บริการทางการแพทย์
- 2) ค่าบริการทางการแพทย์ ค่าตรวจโรค ค่าวิเคราะห์โรค ค่าชันสูตรโรค ค่าตรวจทางห้องปฏิบัติการ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการให้บริการทางการแพทย์ที่ให้แก่

ผู้ป่วยทั่วไปซึ่งไม่ใช่บริการที่จัดขึ้นพิเศษแก่ผู้ป่วยเฉพาะรายหรือจัดขึ้นตามคำขอของผู้ป่วยเฉพาะราย

3) ค่าอวัยวะเทียมหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการบำบัดรักษาโรค รวมทั้ง ค่าซ่อมแซม ยกเว้นค่าอวัยวะเทียมหรืออุปกรณ์ที่ปลัดกระทรวงสาธารณสุขกำหนด

4) ค่าถอนฟัน ค่าอุดฟันทุกชนิด ค่าขูดหินน้ำลาย ค่าเคลือบฟลูออไรด์ ค่ารักษาโรคของฟันและเหงือก และค่าฟันปลอมที่ใช้อะคริลิก เป็นฐานที่ทันตแพทย์เห็นว่าจำเป็นเพื่อการโภชนาการ

5) ค่าห้องสามัญและค่าอาหารสามัญ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้มีสิทธิได้รับการบริการทางการแพทย์ประเภทผู้ป่วยในและมีความประสงค์จะอยู่ห้องพิเศษหรืออยู่ห้องสามัญ แต่ประสงค์จะใช้อาหารพิเศษ จะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกินกว่าห้องสามัญ หรือค่าอาหารสามัญแล้วแต่กรณี

6) ค่าบริการทางการแพทย์อื่น นอกจากข้อ 1)-5) ตามที่คณะกรรมการ- ประกันสุขภาพถ้วนหน้าส่วนกลาง (ปสน. กลาง) กำหนด

4.9 บริการที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง ต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง

1) การผ่าตัดเสริมสวย ค่าแว่นตา

2) การตกแต่งฟัน หรือทันตประดิษฐ์ ยกเว้น การทำฟันปลอมที่ต้องใช้อะคริลิกเป็นฐาน

3) อวัยวะเทียมที่ไม่จำเป็นแก่การดำรงชีพ การรักษาที่อยู่ระหว่างการค้นคว้าทดลอง

4) ค่ารักษาภาวะการมีบุตรยาก การผสมเทียม การเปลี่ยนเพศ

5) การผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การทำไตเทียมแบบล้าง- โลหิต เว้นแต่ ในกรณีรักษาโรคเฉียบพลันภายใน 60 วัน นับแต่วันเกิดโรค

6) การป้องกันโรคที่กรมควบคุมโรคติดต่อยังไม่จัดให้เป็นบริการพื้นฐานสำหรับประชาชนทั่วไป

7) การบำบัดโรคหรือภาวะที่เกิดขึ้นเพราะความตั้งใจของผู้มีสิทธิหรือยินยอมให้ผู้อื่นกระทำ เช่น การทำแท้ง หรือการฆ่าตัวตาย

8) การบริการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลเฉพาะทางที่ไม่ผ่านระบบส่งต่อ เว้นแต่กรณีที่โรงพยาบาลเฉพาะทางนั้นนัดให้มารับการรักษาต่อภายหลังการส่งต่อ ครั้งแรกแล้ว

9) อุบัติเหตุ การประสบภัยจากรถและอยู่ในความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยผู้ประสบภัยจากรถ เฉพาะส่วนที่บริษัทหรือกองทุนตามกฎหมายนั้นต้องเป็นผู้จ่าย

10) การบริการพิเศษที่หน่วยบริการจัดขึ้นหรือถูกขอให้จัดขึ้นเพื่อความสะดวกสบายหรือเป็นพิเศษแก่ผู้ป่วยเฉพาะราย เช่น ค่าจ้างพยาบาลพิเศษ ค่าห้อง และค่าอาหารพิเศษ ค่าเตียงศพ ค่าขนส่ง ค่าใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ เป็นต้น

11) ค่าบริการทางการแพทย์อื่น ๆ นอกจากข้อ 1)-10) ตามที่ สปน. กลาง กำหนด

แหล่งเงินที่นำมาสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า รัฐบาลต้องใช้ภาษีทั่วไป โดยใช้งบประมาณจัดบริการสาธารณสุขที่อยู่ในส่วนของกระทรวงสาธารณสุขเดิมเป็นหลัก และรัฐบาลเพิ่มให้สมทบบางส่วน ไม่มีการเก็บเบี้ยประกันสมทบจากประชาชน ยกเว้นค่าธรรมเนียมเพื่อป้องกันการใช้บริการเกินจำเป็นเท่านั้น ทำให้เงินที่ใช้จัดบริการสาธารณสุขของสถานบริการในกระทรวงสาธารณสุขโดยรวมลดลงทันที จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับระบบการบริการสาธารณสุขในระยะยาวได้

จากหลักกฎหมายหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกันสุขภาพของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ จะเห็นได้ว่า ในกรณีที่ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตน ตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติ-ประกันสังคม พ.ศ. 2533 แล้ว จะไม่มีสิทธิใช้บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้าได้ ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความจำต้องเลือกว่าจะใช้กฎหมายประกันสังคมหรือกฎหมายหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบประโยชน์ทดแทนด้านสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพอิสระ
ของประเทศไทยและต่างประเทศ ในระบบประกันสังคม

ประเทศ	ประเภทผู้ประกันตน	เงินสมทบและประโยชน์ทดแทน
ไทย	1) ลูกจ้าง ประกันตนแบบบังคับ	1) ลูกจ้าง นายจ้างและรัฐบาล จ่ายเงินสมทบได้รับประโยชน์ทดแทน 7 ประเภท คือ ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ ดาย สงเคราะห์บุตร ชราภาพ ว่างงาน
	2) ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ประกันตนแบบสมัครใจ	2) ผู้ประกันตน จ่ายเงินสมทบแบบเหมาจ่าย ได้รับ 3 ประเภท คือ คลอดบุตร ทูพพลภาพ และตาย
เดนมาร์ก	1) ลูกจ้าง ประกันตนแบบบังคับ	1) จ่ายเงินสมทบ ร้อยละ 8 ของรายได้ ได้รับประโยชน์ทดแทน 7 ประเภท คือเจ็บป่วย คลอดบุตร อุบัติเหตุจากการทำงานและโรคที่เกิดจากการทำงาน ทูพพลภาพ และชราภาพ
	2) ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ประกันตนแบบบังคับ	2) จ่ายเงินสมทบเองได้รับ ประโยชน์ทดแทน 7 ประเภท เหมือนผู้ที่เป็นลูกจ้าง
เกาหลี	1) ลูกจ้าง ประกันตนแบบบังคับ	1) จ่ายเงินสมทบเอง ได้รับประโยชน์ทดแทน 3 ประเภท คือ สุขภาพ ชราภาพ และบาดเจ็บจากการทำงาน
	2) ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ประกันตนแบบสมัครใจ (แบบอิสระ)	2) จ่ายเงินสมทบเบี้ยประกันจะถูกกำหนดตามความสามารถที่จะจ่ายโดยการคำนวณรายได้จากทรัพย์สินและขนาดของครอบครัว ได้รับประโยชน์ทดแทน 3 ประเภท คือ ด้านสุขภาพ ชราภาพ และบาดเจ็บจากการทำงาน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเทศ	ประเภทผู้ประกันตน	เงินสมทบและประโยชน์ทดแทน
เบลเยียม	1) ลูกจ้าง ประกันตนแบบบังคับ	1) ลูกจ้าง นายจ้าง และรัฐบาลจ่ายเงินสมทบได้รับประโยชน์ทดแทน 7 ประเภท คือ เงินเบี้ยบำนาญแก่ผู้สูงอายุ การว่างงาน การประกันอุบัติเหตุระหว่างการทำงาน สวัสดิการความช่วยเหลือทางครอบครัว การประกันการเจ็บป่วยและทุพพลภาพ และเงินสำหรับหยุดพักผ่อนประจำปี
	2) ผู้ประกอบอาชีพอิสระ (ผู้ประกอบการส่วนตัว) ประกันตนแบบสมัครใจ	2) จ่ายเงินสมทบให้แก่กองทุนประกันสังคมสำหรับผู้ประกอบการส่วนตัวหรือกองทุนประกันสังคมแห่งชาติ ได้รับประโยชน์ทดแทน 5 ประเภท คือ การรักษาพยาบาล การขาดสมรรถภาพในการทำงานหรือทุพพลภาพ คลอดบุตรสวัสดิการครอบครัว เบี้ยบำนาญและการล้มละลาย ได้รับ 3 ประเภท คือ คลอดบุตร ทุพพลภาพ และตาย

จากตารางเปรียบเทียบข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ประกอบอาชีพทนายความ ซึ่งเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระนั้น ในกรณีของประเทศไทยเป็นการเข้าสู่ระบบการประกันสุขภาพผ่านระบบประกันสังคม โดยเป็นการประกันแบบสมัครใจ จ่ายเงินสมทบแบบเหมาจ่ายแต่ประโยชน์ทดแทนที่ได้รับจากการประกันนั้น ไม่มีความคุ้มครองด้านสุขภาพเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเดนมาร์ก ประเทศเกาหลีและเบลเยียม เห็นได้ว่า ผู้ประกอบอาชีพอิสระได้รับการคุ้มครองด้านสุขภาพด้วย แม้จะจ่ายเงินสมทบมากกว่า แต่การได้รับความคุ้มครองด้านสุขภาพเป็นการตรงกับความต้องการของผู้ประกัน